

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Infoühiskond ja sotsiaalne heaolu

Sotsioloogia ja infoteaduste eriala

Reiko Keir

**VÕIMALIKUD NÄITAJAD ALUSHARIDUSE JA PÕHIHARIDUSE VAHELISE SEOSE
MÕÕTMISEKS EESTIS KOHALIKE OMAVALITSUSTE TASANDIL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Mare Ainsaar, PhD sotsiaalteadused

Tartu 2022

Autorideklaratsioon

Käesolevaga kinnitan, et olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töös kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikad ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Abstract

Possible Indicators Measuring the Relationship Between Pre-school and Basic Education With Regard to Local Governments in Estonia

The educational and general development of children depends on the quality of education provided to children in schools and kindergartens. The first years from birth to school are the most important ones in children's lives, as they lay the foundation for their development and further life (Euroopa komisjon, 2014). Haque et al. (2013) who have studied pre-school education in different countries, claimed that pre-school is one of the most important stages for children before they enter formal education.

As the relationship between pre-school and basic education at the local government level has not been studied sufficiently in Estonia, the aim of this Bachelor's Thesis is to analyse the data on pre-school and basic education collected within the project "My Local Government" by the Local Government Financial Management of the Estonian Ministry of Finance, and find relationships between these indicators considering 79 local governments of Estonia.

The data of the years 2016 and 2020 are used to perform the analysis. Pearson's Correlation Coefficient (a linear correlation coefficient) to measure the relationship and impact of pre-school and basic education indicators has been used by the author. Descriptive statistics has been used to analyse the distributions of the indicators.

The analysis revealed that different data on pre-school and basic education are collected at the local government level in Estonia, but a considerable part of them is not suitable for measuring the relationship between pre-school and basic education. Besides, the results of this thesis showed that there are some correlations between standard local government characteristics and education indicators than between pre-school and basic education indicators.

Keywords: pre-school education, basic education, impact analysis, education indicators, local governments

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Mõjuanalüüsid, tunnuste vahelised seosed ja näitajad	6
1.1 Mõjuanalüüsi eesmärgid ja kasu	7
1.2 Head näitajad mõjuanalüüsiks	9
1.3 Hariduse näitajad	9
2. Alus – ja põhihariduse korraldus, eesmärgid Eestis	11
2.1 Alushariduse korraldus ja eesmärk Eestis	11
2.2 Põhihariduse korraldus ja eesmärk Eestis	12
3. Alushariduse mõju põhiharidusele	14
4. Probleemiseade	16
5. Metoodika	17
5.1 Andmestik	17
5.2 Analüüsi meetod	23
6. Tulemused	24
6.1 Alushariduse näitajate jaotus Eestis	24
6.2 Põhihariduse näitajate jaotus Eestis	28
6.3 Näitajate omavahelised korrelatsioonid	30
7. Arutelu	35
Kokkuvõte	37
Kasutatud kirjandus:	38
Lisad	44
Lisa 1. Alushariduse näitajad	44
Lisa 2. Põhihariduse näitajad	48
Lisa 3. KOV tunnuste jaotused kaardil	51

Sissejuhatus

Laste hariduslik ja üldine areng sõltuvad sellest, kui kvaliteetne on lastele pakutav haridus nii koolides kui ka lasteaedades. Esimesed eluaastad sünnist koolini on lapse elus kõige tähtsamad – siis pannakse alus lapse arengule ja edasisele elukäigule (Euroopa Komisjon, 2014). Haque jt (2013), kes uurisid alusharidust erinevates riikides, järeldasid, et enne koolihariduse omandamist on laste alushariduse saamine üks tähtsamaid etappe. Seega on kvaliteetne alusharidus ja lapsehoid lapse eduka elukestva õppe osalemise, sotsiaalse lõimumise, enesearengu ja tööalase konkurentsivõime seisukohast määrav (Euroopa Komisjon, 2014). Bakalaureusetöös on põhilise fookuse all alus- ja põhiharidus.

Koolieelse lasteasutuse seaduse (1999) § 2 järgi on alusharidus teadmiste, oskuste, vilumuste ja käitumisharjumiste kogum, mis loob eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja koolis. Teaduslikult on ka tõestatud, et alushariduse süsteem aitab lastel muutuda iseseisvamaks, enesekindlamaks ning edendada laste igakülgset arengut (Ramachandran, Jandhyala ja Saihjee, 2003). Alusharidust pakkuvate lasteasutuste põhiülesanded koolieelse lasteasutuse seaduse (1999) § 3 järgi on lapse ealisi, soolisi, individuaalseid vajadusi ja iseärasusi arvestades: luua võimalused ja tingimused tervikliku isiksuse kujunemiseks, kes on sotsiaalselt tundlik, vaimselt erk, ennastusaldav, kaasinimesi arvestav ja keskkonda väärtustav; hoida ja tugevdada lapse tervist ning soodustada tema emotsionaalset, kõlblist, sotsiaalset, vaimset ja kehalist arengut.

Põhiharidus on kohustuslik üldharidusmiinimum (Haridus- ja Teadusministeerium, 2020). Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (2010) § 4 järgi on põhikoolil nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Põhikool aitab kaasa õpilase kasvamisele loovaks, mitmekülgseks isiksuseks, kes suudab ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus ning valida oma huvide ja võimete kohast õpiteed (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 4, 2010). Lisaks sellele on põhikooli ülesanne luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihuvi ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 4, 2010). Rahvusliku õppekava ja hindamise nõukogu 2012. aasta avaldatud uuringus leiti, et põhiharidus peaks

keskenduma kuuele põhilisele prioriteedile: aitama lastel arendada elulisi oskusi läbi mitmekülgse õppekava, olla head suhtlejad, olla edukad, arendada kirja- ja arvutusoskusi, motiveerima ja julgustama, arendada identiteedi- ja kuuluvustunnet (National Council of Curriculum and Assessment, 2012)

Minu bakalaureusetöö idee sai alguse projektipraktika aine raames, rahandusministeeriumis kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonnas. Rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakond soovis teada, et kas alushariduse ja põhihariduse näitajate vahel on olemas seos ning kas see on omavalitsustes erinev. Töö eesmärk on analüüsida rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste (edaspidi KOV) finantsjuhtimise osakonna projekti „Minu omavalitsus“ raames kogutud andmeid alus- ja põhihariduse kohta ning leida nende näitajate vahel seoseid Eesti 79 omavalitsuse lõikes.

Bakalaureusetöö esimene peatükk käsitleb kirjanduse ülevaadet mõjuanalüüsides, mõjuanalüüsi ja hariduse näitajatest, alus -ja põhihariduse korraldusest/eesmärkidest Eestis ning varasemate uuringute tulemustest alushariduse mõjust põhiharidusele. Töö teises peatükis tutvustatakse analüüsis kasutatavaid andmeid, töö metoodikat ja valitud näitajaid. Kolmas peatükk kirjeldab alus- ja põhihariduse näitajate jaotust ning seoste analüüsi tulemusi. Töö lõpeb arutelu ja kokkuvõttega.

Autor soovib tänada bakalaureusetöö juhendajat Mare Ainsaart põhjaliku toetuse ja tagasiside eest töö kirjutamisel ning rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonna inimesi, olles abiks mulle töö tegemise protsessis.

1. Mõjuanalüüsid, tunnuste vahelised seosed ja näitajad

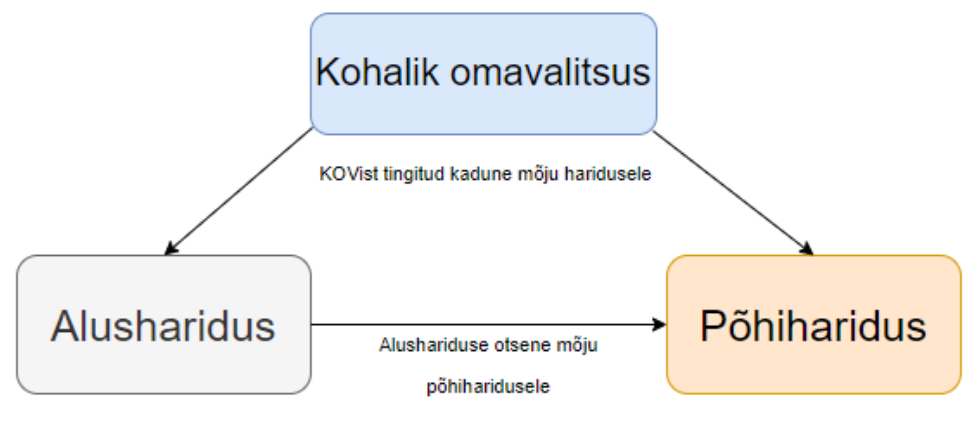
Mõjuanalüüsi juured avalikus poliitikas ulatuvad aastasse 1969, kui Ameerika Ühendriik esmakordselt tutvustas Riikliku Keskkonnapoliitika akti (Pope jt, 2013; Burdge, 1991). Sellest ajast on mõjuanalüüside teooria ja praktika pidevalt laienenud ning arenenud. Erinevate ja spetsialiseeritud vormide kasvuga on ka mõjuanalüüside hulk nüüdseks mitmekesistunud (Pope jt, 2013).

Justiitsministeeriumi ja Riigikantselei (2021) poolt koostatud mõjude hindamise metoodikas on mõjuanalüüsi kirjeldatud järgmiselt: mõjude hindamine on protsess, mille abil kogutakse tõendusmaterjali planeeritavate poliitikavalikute eeliste ja puuduste kohta, hinnates nende potentsiaalseid tagajärgi ning kasutusel olevate poliitikavahendite tulemuslikkust või mõju. Rahvusvahelise mõjuanalüüsi ühendus (*International Association for Impact Assessment -IAIA*) on selgitanud mõjuanalüüsi selliselt: mõjuanalüüs on struktureeritud protsess, mille käigus kaalutakse kavandatavate meetmete mõju inimestele ja nende keskkonnale samal ajal kui on veel võimalus muuta (või vajadusel loobuda) ettepanekuid (Fortuny, i.a). Mõjude hindamise protsess hõlmab kavandatavate meetmete kõige tõenäolisemate mõjude kindlakstegemist ja iseloomustamist ning nende mõjude sotsiaalse tähtsuse hindamist (Fortuny, i.a).

Pope jt (2013) on artiklis välja toonud mõjuanalüüside tavalised tugevused ja nõrkused tänapäeval, vaatamata mõjuanalüüside valdkonnale. Mõjuanalüüside tugevusteks on: 1) mõjuanalüüside tulemuste arvestamine seaduste ja kokkulepete tegemisel, sealhulgas uute mõjuanalüüside vormide aktsepteerimise kasv; 2) väljakujunenud meetodite hea kättesaadavus ning nende väärtus nii meetodite efektiivsuse ja suutlikkuse suurendamise eesmärgil; 3) tugev rahvusvaheline ekspertide kogu (sealhulgas kasvav teoreetikute arv), mille tulemuseks on pidevalt arenev valdkond ; 4) tõendid, et mõjuanalüüsidel on mõju läbi erinevate mehhanismide, kuigi need ei pruugi olla otsesed ega kohe nähtavad; 5) erinevad meetodid, mis kaasavad erinevaid vaatenurki ja teoreetilisi aluseid (Pope jt, 2013).

Mõjuanalüüside nõrkusteks on Pope jt (2013) välja toonud neli asja: 1) halb kvaliteet paljudes riikides; 2) nõrk praktika (eriti alternatiivide kaalumisel, avalikkuse osalus, kumulatiivse mõju hindamine ja juhtimine); 3) pidevalt laienev valdkondade valik, millest igapähe on oma kirjandus

ja praktikute kogum ning ebaselged suhted teiste praktikavaldkondade vahel; 4) ühtse arutelu puudulikkus mõjuanalüüside laiemate jätkusuutlikkuse küsimuste osas.

Joonis 1. Illustreeriv skeem alushariduse otsest mõjust põhiharidusele ja kaudsest mõjust haridusele läbi kohaliku omavalitsuse

Tunnuste vaheliste seoste analüüsimisel tuleb siiski silmas pidada, et tunnuste vahelised seosed ei näita alati mõju (antud töö kontekstis alushariduse mõju põhiharidusele), vaid seosed võivad tekkida ka kolmandate tegurite tõttu. Näiteks seos alus- ja põhihariduse näitajate vahel võib olla tingitud omavalitsuse omapärasest (KOVide kaudne mõju, joonis 1).

1.1 Mõjuanalüüsi eesmärgid ja kasu

Mõjuanalüüsi eesmärgid võivad vastavalt valdkonnast ja otsuste tegemise tasandist varieeruda.

Mõjuanalüüsi saab nende ajalise teostamise järgi liigitada kolme kategooriasse: *ex-ante*, *ex-post* ja *In Media Res* mõjuanalüüs (Boardman jt, 2018). *Ex-ante* mõjuanalüüs on analüüs sellest, et milline võib olla sekkumise mõju, ning toetab poliitikakujundamist enne otsuste tegemist (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2014; European Parliament, 2016). *Ex-post* mõjuanalüüs annab ülevaate rakendatud poliitikate/meetmete mõjust ning aitab parandada

tulevaste poliitiliste sekkumiste kavandamist (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2014; European Parliament, 2016). *In Medias Res* teostatakse siis kui protsess on veel pooleli ehk on tegemist vahehindamisega (Boardman jt, 2018).

Näiteks Eestis Justiitsministeeriumi ja Riigikantseleit mõjude hindamise metoodikas (OECD, 2020: 8-9, viidatud Justiitsministeeriumi ja Riigikantselei, 2021 kaudu) märgitakse, et mõjude analüüs:

- aitab kriitiliselt hinnata riigi sekkumise vajadust;
- suurendab poliitilise otsustusprotsessi usaldusväärsust ja läbipaistvust, sealhulgas nii tulemuste, kulutuste kui ka kaasnevate kõrvalmõjude vallas, ning seeläbi aitab vältida ebasoovitavaid tagajärgi;
- parandab poliitikaotsuste kvaliteeti, suurendades otsustajate teadlikkust erinevatest probleemi lahendamise alternatiividest ning nende positiivsetest ja negatiivsetest mõjudest, sealhulgas kuidas poliitikaotsus aitab kaasa riigi strateegiliste eesmärkide saavutamisele;
- mõjuanalüüsile esitatavate nõuete järgimisega aitab vähendada analüüsi ja järelduste subjektiivsust;
- aitab kaasa teadmiste põhisele poliitikakujundamisele.

Rahvusvahelise mõjuanalüüsi ühendus (Fortuny, i.a) on välja toonud neli universaalset mõjude hindamise eesmärki, millest tuleks lähtuda, olenemata mõjuanalüüsi valdkonnast või otsuste tegemise tasandist. Analüüs peab:

- otsuste langetamiseks andma infot, analüüsima kavandatud meetmete biofüüsilisi, sotsiaalseid, majanduslikke ja institutsionaalseid tagajärgi;
- edendama läbipaistvust ja osalust otsuste tegemisel;
- määrama ära protseduurid ja meetodid järelkontrolli jaoks (jälgima ja leevendama kahjulikke tagajärgi) poliitikas, planeerimises ja projektitsüklites;
- aitama kaasa keskkonnahoidlikule ja jätkusuutlikule arengule.

Mõjuanalüüsides eesmärgid võivad olla erinevad, olenevalt valdkonnast ja otsuste tegemise tasandist, kuid sellegi poolest peaksid mõjuanalüüsid lähtuma n-ö universaalsetest standarditest.

1.2 Head näitajad mõjuanalüüsiks

Mõistet „indikaator“ ehk näitajat on aastaid kasutatud kirjeldamiseks asjakohast, kergesti arvutatavat näitajat, mis kajastab valdkonna üldist seisukorda või konkreetsete sündmuste kogumi arengut (Burstein, Oakes ja Guiton, 1992, viidatud Ewell ja Jones, 1996 kaudu). Selleks, et näitajast oleks kasu, peavad andmed edastama midagi olulist (Ewell ja Jones, 1996). Keeruliste nähtuste puhul, nagu näiteks haridus, on näitajate süsteem tõhusam kui üksikud näitajad, sest üks näitaja suudab harva anda kogu kasulikku informatsiooni (Shavelson, Mcdonell ja Oakes, 1990). Ewell ja Jones (1996) on välja toonud selle, et näitajad on kõige efektiivsemad siis, kui neid kasutatakse koos süsteemina. Näitajate süsteemid peavad olema ülesehitatud selliselt, et anda täpset teavet tingimuste kohta (Shavelson, Mcdonell ja Oakes, 1990). Nimelt, näitajate süsteem mõõdab süsteemi erinevaid komponente ja annab teavet selle kohta, kuidas üksikud komponendid koos toimivad (Shavelson jt, 1990).

Olulisemad nendest komponentidest on protsessi sisend, protsess ise, protsessi väljund ja kaugem mõju.

1.3 Hariduse näitajad

Shavelson jt (1990) on hariduse näitajaid defineerinud järgmiselt: haridusnäitajad on statistika, mis kajastab haridussüsteemi olulisi aspekte, kuid mitte kogu statistika hariduse kohta ei ole näitajad. Nordenbo jt (2010) on lisanud, et esialgselt oli hariduse näitajate eesmärk mõõta haridusasutuste, haridusprogrammide ja haridustavade tulemusi, et statistikatulemustega teavitada hariduspoliitikat. Eesmärk on küll samaks jäänud, aga tänapäeval võib hariduse näitajaid jagada ka konteksti, sisendi, protsessi ja tulemi näitajateks (Scheerens, 1990).

Hea näitaja peab pakkuma ning vastama teatud tüüpi omadustele, et andmed ja mõjuanalüüs saaksid olla usaldusväärsed ning kajastaksid olulisi aspekte.

Selleks, et hariduse näitaja oleks asjakohane, peab see pakkuma asjakohast informatsiooni ning sisaldama vähemalt ühte järgnevatest informatsiooni tüüpidest: 1) teave, mis kirjeldab haridussüsteemi tulemuslikkust soovitud haridustingimuste ja tulemuste saavutamisel; 2) teave

funktsioonide kohta, mis teadaolevalt on seotud soovitud tulemusega; 3) teave, mis kirjeldab süsteemi keskseid funktsioone (näiteks sisendid), et mõista süsteemi toimimist; 4) teave, mis on suunatud probleemidele; 5) teave, mis on poliitikaga seotud (Oakes, 1986).

Tehniliste omaduste poolest peaksid hariduse näitajad 1) mõõtma koolihariduse üldlevinud tunnuseid, mida võib leida kogu süsteemis, nii et teavet saab võrrelda; 2) mõõtma süsteemi omadusi, et aja jooksul saaks suundumusi analüüsida; 3) peaksid olema laiale publikule kergesti arusaadavad; 4) peaksid olema kogutavad, arvestades selleks vajalikku ajakulu, muud kulu ja andmete kogumiseks vajalike teadmisi; 5) olema üldiselt aktsepteeritavad kui kehtiv ja usaldusväärne statistika (Oakes, 1986).

Lähtudes näitajate neljaks komponendiks liigitamisest on haridussüsteemis protsessi sisend näiteks hariduse rahastamise näitaja, koolimajade olukord või õpetajate välja koolitamine. Protsessi näitaja võib olla näiteks õpetajate hariduse tase või rahulolu haridussüsteemiga. Hariduse otsene väljundnäitaja on haridussüsteemi lõpetajate arv, tase või mõni muu haridussüsteemi eesmärkidega seotud näitaja. Kaugemat mõju saab mõõta näiteks lõpetajate edasise edukusega.

2. Alus – ja põhihariduse korraldus, eesmärgid Eestis

Eesti haridussüsteemi üldine korraldus ja põhimõtted sätestatakse Eesti Vabariigi haridusseaduses ning täpsustatakse teistes seadustes, mis on struktureeritud õppeasutuste liikide kaupa (European Commission, 2021a). Haridusseaduse järgi lähtutakse haridussüsteemi juhtimisel otstarbeka detsentraliseerimise põhimõttest (European Commission, 2021a). Detsentraliseeritud haridussüsteem lubab kohalikele omavalitsustele ise otsustada paljude hariduspoliitika ja praktika aspektide osas (European Agency, 2017). Paljud uurijad on leidnud (Androniceanu ja Ristea, 2014; Busemeyer, 2012; Urbanovič ja Patapas, 2012, viidatud European Agency, 2017 kaudu), et detsentraliseeritud süsteemides saab ressursse tõhusamalt kasutada. See omakorda võib tõsta õppijate õpisooritusi, vanemate rahulolu ja tugevdada vastutust kogukonna kaasamisel ning tuge (European Agency, 2017). Eesti kohalikel omavalitsustel on põhivastutus üldhariduse kättesaadavuse (alusharidusest gümnaasiumihariduseni), koolikohustuse täitmise ning koolieelsete lasteasutuste ja koolide ülalpidamise eest (European Commission, 2021b). Koolides ja koolieelsetes lasteasutustes on kooli õppenõukogu ülesanne kooli õppe- ja kasvatustegevusega seotud küsimuste lahendamine (European Commission, 2021b). Eesti koolieelsetes lasteasutustes, üldharidus- ja kutsekoolides toimub õppetöö ühtsete riiklike õppekavade alusel, millest lähtudes koostavad õppeasutused oma õppekavad (European Commission, 2021a).

2.1 Alushariduse korraldus ja eesmärk Eestis

Üldiselt kuulub koolieelne kasvatus Eestis haridussüsteemi alla (Ainsaar ja Tarum, 2016). Alushariduse korraldust reguleerib Eestis koolieelse lasteasutuse seadus, kuid teatud aspekte puudutavad ka lastekaitse-, sotsiaalhoolekande ja haridusseadus. Teatud juhtudel võib alushariduse korraldust reguleerida ka erakooliseadus (Ainsaar ja Tarum, 2016).

Kõigil Eesti lastel on õigus saada kvaliteetset alusharidust ning kohalikel omavalitsustel on kohustus tagada kõigile 1,5 kuni 7aastastele oma teeninduspiirkonna lastele, kelle vanemad seda soovivad, võimalus käia lasteaias (European Commission, 2021c). Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kohaselt on õppe- ja kasvatustegevuse **üldeesmärk lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös** (European Commission, 2021c). Lasteaiad koostavad riiklikust

õppekavast lähtudes oma õppekava, arvestades laste ealisi, soolisi ning individuaalseid vajadusi ja iseärasusi (European Commission, 2021c). Riiklik õppekava määrab kindlaks lasteasutuse õppekava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse korralduse, 6–7 aastase lapse eeldatavad üldoskused, valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu, 6–7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused ning lapse arengu hindamise põhimõtted (European Commission, 2021c).

Lapsehoiu asutuste raha tuleb omavalitsuste enda tulubaasist ning vanematelt, riigilt, fondidelt või mujalt saadud summadest (Themas jt, 2015). Kuna munitsipaalomandis olev lasteaed on kõige levinum lapsehoiu vorm Eestis, siis on valdav osa lapsehoiu rahast seotud kohalike omavalitsuste lasteaedadega (Themas jt, 2015). Riigieelarvest rahastatakse lasteasutuste kohtade loomist ja renoveerimist ning õpetajate palkasid ja koolitusi (Themas jt, 2015). Kohalike omavalitsuste eelarvest kaetakse lasteasutuste majandamiskulud, personali töötasu, sotsiaalmaks, õppevahendite kulud ning samuti õpetajate palga- ja koolituskulusid (Themas jt, 2015). Lapsevanematel tuleb katta lapse toidukulud lapseasutuses. Vanemate kanda võib kohalike omavalitsuse valla- või linnavolikogu otsusel osaliselt jätta ka kuni 20% muudest kuludest (Themas jt, 2015). Sealhulgas leiti, et kohaliku omavalitsuse jaoks on kõige suuremateks probleemideks lapsehoiukorralduse rahastamise tagamine ja seadusega pandud kohustuse täitmine tagada lapsehoiukoht kõigile KOV piirkonna lastele (Themas jt, 2015).

2.2 Põhihariduse korraldus ja eesmärk Eestis

Põhiharidus on riigi haridusstandardiga ettenähtud kohustuslik üldharidusmiinimum (Eesti Vabariigi haridusseadus § 15, 1992). Põhihariduse standardi kehtestab riiklik õppekava (European Commission, 2021d). Põhikooli riikliku õppekava kohaselt peab kool aitama kaasa **noorte kasvamisele loovateks, mitmekülgseteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides nii perekonnas, tööl kui ka avalikus elus** (European Commission, 2021d). Lisaks sellele on olemas ka põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava, mis kehtestab põhihariduse standardi intellektipuudega õpilastele, kes õpivad lihtsustatud, toimetuleku- või hooldusõppes (European Commission, 2021d). Põhihariduse omandamisega seotud õigusi ja

kohustusi reguleerivad mitmed õigusaktid: põhi -, lastekaitse -, haridus -, põhikooli -ja gümnaasiumi -, erakooliseadus (European Commission, 2021d).

Rahandusministeerium lähtub koolide rahastamisel munitsipaalkoolide õpilaste arvu ning määrab igal aastal riigieelarvest toetus valla- ja linnaeelarvetele (Haridus- ja Teadusministeerium, 2020). Seda õpetajate töötasu, sotsiaalmaksu, täienduskoolituse ja õpikutega seotud kulude katmiseks (Haridus- ja Teadusministeerium, 2020). Samasugune toetus nähakse vastavalt erakooliseadusele ette ka eraüldhariduskoolidele (Haridus- ja Teadusministeerium, 2020). Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt katab kooli kulud koolipidaja ehk enamikel juhtudel kohalik omavalitsus (Haridus- ja Teadusministeerium, 2020).

3. Alushariduse mõju põhiharidusele

See osa annab ülevaate senistes uuringutest, mis käsitlevad alushariduse mõju põhiharidusele. Enim on uuritud laste osalemist alushariduses ja nende järgnevat käekäiku.

Berlinski, Galiani ja Gertler (2009) leidsid, et üks aasta alushariduse saamist suurendas kolmanda klassi matemaatika ja hispaania keele (uuring viidi läbi Argentiinas) keskmisi testitulemusi 8% võrra. Lisaks sellele leidsid sama uuringu autorid, et alusharidust saanud õpilasetel on paremad näitajad tähelepanuvõime, pingutamise ja distsipliini osas klassiruumis. Uuringu tulemuste välja selgitamiseks kasutati õpetajate seas valik vastustega küsimustikku ja võrreldi kolmanda klassi õpilaste matemaatika ning hispaania keele testi tulemusi (Berlinski, Galiani ja Gertler, 2009). Berlinski jt (2009) väidavad uuringu tulemuste põhjal, et alushariduse laiendamine on tõhus viis pikaajalise akadeemilise õppe paremaks muutmisel. Guta, Tarekegne ja Tegegne (2020) leidsid samuti alushariduse positiivseid mõjusid põhihariduse astmes. Uuringus hindasid autorid alushariduse mõju põhikooli esimese astme õpilaste osalusele klassiruumis, uurisid alushariduse kasulikkust põhiharidus astmes õppivate õpilaste sotsiaalsele käitumisele ning alushariduse mõju koolis käimisele põhihariduse esimeses astmes (algkoolis). Andmete kogumisel kasutati valikvastustega ankeeti, mida täitsid õpetajad, ning pärast analüüsi saadud tulemusi (Guta, Tarekegne ja Tegegne, 2020). Uuringu tulemuste põhjal järeldati, et alusharidus aitab esimese astme põhikooli õpilastel paremini lugeda ja kirjutada, õppematerjalide hõlpsamat mõistmist, õppimisel rohkem tähelepanu pöörama ning pingutama, aktiivsemalt osaleda õppetöös ning küsida/vasta küsimustele klassiruumis (Guta jt, 2020).

2018. aastal uurisid Earle, Milovantseva ja Heymann (2018) tasuta alushariduse seost põhikooli lõpetamisega ning leidsid, et tasuta ja kohustuslikus korras alusharidust seostatakse kõrgemate põhikooli lõpetamise määraga. Valimis kasutati 104 riigi andmeid ning võrreldi alushariduse korralduse ning põhikooli lõpetamise määra vahelisi seoseid (Earle, Milovantseva ja Heymann 2018). Samuti andis uuringutulemused täiendavaid tõendeid selle kohta, et investeeringud poliitikasse, mis muudaksid alushariduse universaalselt kättesaadavaks, annaksid olulisi hariduslikke eeliseid, millel oleks omakorda positiivsed pikaajalised majanduslikud tagajärjed (Earle jt, 2018). Khan, Tahir ja Aurangzeb (2019) viisid Pakistanis Haripuri linnas läbi uurimuse

esimese kuni viienda klassi laste seas (valimis 400 õpilast), et leida alushariduse mõjusid õpilaste akadeemiliste saavutuste kohta loodusteadustes (bioloogia, keemia, füüsika) algkooli tasemel. Uurimuse eesmärkideks oli uurida alushariduse mõju õpilaste akadeemilistele saavutustele ning võrrelda akadeemilisi saavutusi alusharidust saanud ja mitte saanud õpilaste vahel (nii poiste ja tüdrukute koolides) (Khan, Tahir ja Aurangzeb, 2019). Esialgu hinnati õpilaste alushariduse tausta, siis viidi õpilaste seas läbi loodusteadustel põhinev test ning hiljem analüüsi testi tulemusi (Khan jt, 2019). Sama uuringu autorid leidsid analüüsi tulemustest, et alushariduse taustaga õpilased (nii poisid ja tüdrukud) on loodusteaduste akadeemilistes saavutustes paremad kui mitte alusharidust saanud õpilased. Sarnase alushariduse taustaga mees- ja naissoost õpilased jäid akadeemiliste tulemuste poolest praktiliselt samaks (Khan jt, 2019). Sarnase meetodiga uurimus viidi läbi 2005. aastal ka Nigeerias, kus võrreldi alushariduse ja alushariduseta laste inglise keele, matemaatika ja sotsiaalteaduste valdkonna testi tulemusi (Uzoeshi, Asuru, 2005). 300 õpilast valiti juhuslikult kahekümnest erinevast põhikoolist (Uzoeshi, Asuru, 2005). Kuigi alusharidust saanud naissoost õpilaste testitulemuste keskmine oli sarnane mitte alusharidust saanud õpilastega, siis autorid järeldasid uurimuste tulemustest, et üldises pildis on alusharidusel positiivne mõju põhikooli akadeemiliste tulemuste sooritamisel, sest nii alusharidust saanud mees- ja naissoost õpilaste keskmine testitulemus oli kõrgem mitte alusharidust saanud õpilaste testitulemustest (Uzoeshi, Asuru, 2005). Rahvusvahelised õpitulemuste uuringud (PISA ja PIRLS) näitavad, õpilaste saavutusi koolis ning edasisi valikuid ja edasijõudmist mõjutab põhiharidusele eelnev alushariduses osalemine, siis Eestis on seos alushariduses osalemise ja õpitulemuste vahel PISA uuringu järgi ebaoluline (Valk ja Selliov, 2018). See võib olla tingitud sellest, et alusharidus on erinevalt paljudest riikides Eestis laialdaselt kättesaadav sh ka madala sotsiaal-majandusliku staatusega peredele (Valk ja Selliov, 2018). Kuigi lasteaias käimine ei seostu PISA uuringu järgi Eestis hilisema õpieduga, on koolivalmidusel siiski kriitiline tähtsus edasiste teadmiste arengus (Valk ja Selliov, 2018).

Alushariduse omandamine enne põhiharidust mõjub laste hariduslikule ning üldisele arengule positiivselt. Lisaks lihtsalt pakutavale alusharidusele peab see laste jaoks olema ka kvaliteetne. Kõige enam on uuritud alushariduse saanud ja mitte saanud laste akadeemiliste saavutuste erinevust põhihariduse astmes, kus näitajateks on kasutatud testi tulemusi.

4. Probleemiseade

Alushariduse mõju põhiharidusele on varasemalt erinevates riikides küll uuritud, mille põhjal võime teha teatud üldistusi, aga siiski tuleb silmas pidada ka konteksti ning erinevaid aspekte, mis on seotud antud valdkonna uurimisega. Üldistatus või rakendatavus eri keskkondadele on probleem kõikides tervise ja sotsiaaluuringute vormides (Polit ja Beck, 2010). Näitajaid, mille põhjal mõõta alushariduse mõju põhiharidusele, on erinevaid. Varasemate uuringute põhjal võib väita, et suur osa nendest on seotud laste alushariduses osalemisega. Kuna haridus on keeruline valdkond, mis sõltub väga erinevatest teguritest ja ei ole igal pool ühesugune, siis on kasulik seda uurida ka teiste haridust mõjutavate näitajatega.

Käesoleva bakalaureuse töö eesmärgiks on välja selgitada seos alus- ja põhihariduse näitajate vahel Eestis kohalike omavalitsuste tasandil, kasutades selleks rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonna projekti „Minu omavalitus“ andmebaasi. Uurimisküsimuseks on:

1. Millised näitajad sobivad alushariduse ja põhihariduse seose mõõtmiseks Eestis kohalike omavalitsuste tasandil?
2. Kas alushariduse ja põhihariduse näitajate vahel on seos?
3. Kas on võimalik, et alus- ja põhiharidust mõjutab hoopis kohalike omavalitsuste taust?

Bakalaureusetöös kasutan algset hüpoteesi: Alushariduse näitajatel on suurem seos põhihariduse näitajatega kui omavalitsuse tunnuste ja haridusnäitajate vahel.

5. Metoodika

Töös uuritakse esmalt rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonna projekti „Minu omavalitsus“ poolt kogutud alus- ja põhihariduse näitajaid ning nende sobivust alus- ja põhihariduse seose mõõtmiseks. Seejärel selgitatakse välja korrelatsioonanalüüsiga nii alus- ja põhihariduse näitajate vaheline seos, aga ka seos KOVi tunnustega.

5.1 Andmestik

Bakalaureusetöös kasutatavad andmed pärinevad rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonnast, kus „Minu omavalitsus“ projekti raames on alates 2016. aastast avaldatud kohalike omavalitsuste teenuste hindamise tulemused ja nende andmed. Hindamisel kasutatavad andmed tuginevad riiklikel registritel, omavalitsuste seas läbi viidud täiendaval küsitlusel ning üleriiklikul elanike rahulolu-uuringul (Metoodika, i.a). „Minu omavalitsus“ projekti eesmärk on tagada paremad kohalikud teenused üle Eesti. Andmete põhjal on võimalik saada ülevaadet iga omavalitsuse teenuste olukorrast ja arenguvõimalustest, võrrelda omavalitsuse teenuste tasemeid ja suurendada ühiskondlikku teadlikkust omavalitsuste teenuste korraldusest (Minu omavalitsus kodulehekül, i.a).

Analüüsi teostamiseks kasutatakse „Minu omavalitsus“ projekti poolt avaldatud 2016. ja 2020. aasta andmestikke. „Minu omavalitsus“ projekti andmestikud sisaldavad usaldusväärseid ning lihtsasti kättesaadavaid andmeid alushariduse ja põhihariduse kohta, mida kaasata alushariduse ja põhihariduse näitajate seoste uurimisse kohalike omavalitsuste tasandil Eestis. Alus- ja põhihariduse näitajad kajastavad haridusteenusega seotud tegevuste korraldust, kvaliteeti, osalust, hõlmatust ja rahulolu. Alushariduse näitajate andmed pärinevad 2016. ja 2020. aastast. Põhihariduse ja omavalitsuste tunnuste näitajate andmed tulevad 2020. aastast. 2016. aasta alushariduse andmeid kasutatakse ainult alus- ja põhihariduse seose mõõtmiseks. Põhjus seisneb selles, et sama aasta andmetega pole ratsionaalne analüüsida alus – ja põhihariduse näitajate seost, sest tegu on erinevate haridusastmetega. Teistes analüüsides kasutatakse 2020. aasta alushariduse andmeid. Näitajate ning andmete allikatega saab lähemalt tutvuda „Lisade“ peatükis (vt Lisa 1 ja

Lisa 2). Andmeid kohalike omavalitsuste ja nende näitajate kohta leiab „Minu omavalitsus“ andmebaasist, [veebilehelt](http://veebilehelt.minuomavalitsus.fin.ee/et/andmed-ja-metoodika/andmebaas) [minuomavalitsus.fin.ee/et/andmed-ja-metoodika/andmebaas](http://veebilehelt.minuomavalitsus.fin.ee/et/andmed-ja-metoodika/andmebaas).

Kõikidest alus- ja põhihariduse näitajatest on analüüsiks välja valitud kolm alushariduse ning kaks põhihariduse näitajat (Tabel 1). Tabelis 1 on välja toodud ka seoste mõõtmiseks valitud näitajate taust ja valiku lühiseletus.

Alushariduse näitajateks on **kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal alushariduses**. Tegemist on haridussüsteemi protsessi sisendiga, mis mõjutab otseselt alushariduse kvaliteeti ning mille väljund peaks mõjutama järgnevaid haridusastmeid. Teiseks alushariduse näitajaks valiti **3-6 aastaste laste hõlmatus alusharidusega**, mis kirjeldab haridussüsteemi protsessi olemust, näitamaks seda, et kas alushariduses osalenute laste määra ja teiste haridustasemete näitajate vahel võib olla seoseid. Kolmandaks alushariduse näitajaks on **laste rahulolu alushariduses**, kus arvestatakse lapsevanemate hinnangut oma lapse rahulolule lasteaiaga. See näitaja kajastab haridussüsteemi protsessi. Kuna alushariduses ei ole kindlat hindamissüsteemi lapse oskuste ning teadmiste üle, siis lapse rahulolu on üks viisidest, kuidas saaks hinnata alus- ja põhihariduse seost.

Põhihariduse näitajateks on **õpilaste keskmine rahulolu põhihariduses**, mis kajastab põhihariduse süsteemi protsessi. Kuna „Minu omavalitsus“ andmebaasis ei ole kogutud andmeid näitajate kohta, mis kajastaksid näiteks õpitulemusi, siis antud töösse sai valitud õpilaste keskmise rahulolu näitaja. See näitaja hõlmab mitmeid põhiharidusega seotud valdkondi (sealhulgas õppimisega seotud aspekte) ning mõõdab koolihariduse üldlevinud tunnust. Teiseks põhihariduse näitajaks valiti **edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust**, kus on arvestatud nii kutse- kui ka keskkooli õpinguid jätkavaid õpilasi. Tegemist on põhihariduse süsteemi väljundiga, mis näitab põhihariduse süsteemi otsest tulemuslikust ja tegemist on näitajaga, mida võib mõjutada alushariduses osalemine.

Ülejäänud näitajad, mis ei osutunud valituks töö analüüsiks, ei sobinud andmetüübi poolest või ei sisaldunud olulist teavet alus- ja põhihariduse seose mõõtmiseks on ära toodud lisades 1 ja 2.

Lisaks alus- ja põhihariduse näitajate seose analüüsimisele keskendutakse ka kohalike omavalitsuste tunnuste ja haridusnäitajate seoste analüüsimisele. Eesmärk on teada saada, kas

omavalitsuse tunnuste ja haridusnäitajate vahel on olemas seoseid. Omavalitsuste kohta on andmed nende tulukuse, elanike arvu ja laste hajususe kohta ning neid analüüsin ka rühmades (Tabel 1.). Antud omavalitsuse tunnused osutusid valituks sellepärast, et need olid kergesti kättesaadavad ning sobisid töö analüüsiga. Omavalitsuste tunnuste rühmade kirjeldusi on selgitatud selle teemaploki lõpus. Andmed omavalitsuste tunnuste kohta pärinevad rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonnast.

Tabel 1. Analüüsiks valitud näitajad, nende selgitused ja andmete allikad („Minu omavalitsus“ projekt 2020)

Alushariduse näitajad
1) Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal alushariduses (%) – Haridussüsteemi protsessi sisend. Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteemi andmebaas
2) 3-6 aastaste laste hõlmatus alusharidusega (%) – Kirjeldab haridussüsteemi protsessi olemust. Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteemi ja Statistikaameti andmebaas
3) Laste rahulolu (rahul, %) alushariduses (lapsevanemate hinnang oma lapse rahulolule lasteaiaga) – Kajastab haridussüsteemi protsessi näitajat. Allikas: Haridus- ja Noorteameti rahuloluküsitlus
Põhihariduse näitajad
1) Õpilaste keskmine rahulolu põhihariduses (skaalal 0-5) – Kajastab põhihariduse süsteemi protsessi näitajat. Allikas: Haridus- ja Noorteameti rahuloluküsitlus
2) Edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust (%) (õpinguid jätkavad õpilased) – Põhihariduse süsteemi väljund. Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteemi andmebaas
Kohalike omavalitsuste tunnused
1) Tulukus – maksutulude ja keskkonnatasude laekumine elaniku kohta KOVis. Allikas: Riigiraha andmebaas
2) Elanike arv – elanike arv KOVis 2020 aastal. Allikas: Rahvastikuregister
3) Laste hajusus – 7 kuni 18-aastaste laste paiknemise tihedus KOVis. Allikas: Statistikaameti paikkondade kaardistus

Need näitajad saadakse erinevatest andmebaasidest erinevate metoodikatega. Alljärgvalt on ära toodud nende andmebaaside metoodika.

Rahandusministeeriumi omavalitsuste küsitlusuuringut tehakse iga kahe aasta tagant (viimane andmekorje toimus kevadel 2021) ja see viiakse läbi koostöös Statistikaametiga (Omavalitsuste andmekorje küsimustikud, i.a). Küsitlusuuring sisaldab 16 erinevat valdkonda: kultuur, sport, noorsootöö, alusharidus, põhiharidus jne Omavalitsuste küsitlusuuringu valdkondade küsimustikega saab täpsemalt tutvuda „Minu omavalitsus“ projekti [veebilehel](http://minuomavalitsus.fin.ee) (minuomavalitsus.fin.ee).

Riigiraha andmebaasis avalikustatakse valitsussektoris kuuluvate üksuste raamatupidamise andmeid (Riigiraha andmebaasi kodulehekül, i.a). Informatsiooni avaliku sektori kulude ja tulude andmete tekkimise kohta vahendas A. Jõgi (e-kiri, 08.11.2021) Nimelt peavad kõik üksused (keskvalitsus, kohalikud omavalitsused, sotsiaalkindlustusfondid) regulaarselt esitama oma raamatupidamise andmed rahandusministeeriumi standardiseeritud kujul saldoandmike infosüsteemi. Riigiraha andmebaas tugineb seal oleval andmestikul. Andmebaasi uuendatakse igal aastal.

Haridus- ja Noorteamet (HARNO) viib lasteaedades rahuloluküsitlusi läbi iga kolme aasta tagant (Haridus- ja Noorteamet, 2021). Viimane andmekorje toimus 2021. aastal (Haridus- ja Noorteamet, 2021). Andmeid kogutakse lasteaiade õpetajatelt (sh abiõpetajatelt ja õpetajate abidelt) ning lapsevanematelt (Haridus- ja Noorteamet, 2021). 2018. aastal vastas rahuloluküsitlusele 5172 õpetajat (kellest 30% olid abiõpetajad, õpetaja abid ja muud töötajad) ning 13 465 lapsevanemat (Innove, 2018). Rahuloluküsitluste läbiviimiseks edastatakse igale õppeasutusele vajalike sihtgruppide pöördumised, küsitluste läbiviimise juhised ja õppeasutusepõhised küsitluste veebilingid (Haridus- ja Teadusministeerium, 2021). Lasteaedade rahulolu küsitlustes käsitletakse õpetajate ja lapsevanemate lasteaiaga rahulolu kui subjektiivset heaolu: st isiklikku lasteaiaga seotud kogemust, mis lähtub vastaja õpi- ja kasvu või töökeskkonnaga seotud tunnetest ja meeleoludest (nt kuidas õpetaja ennast tööl tunneb, kas talle meeldib tööl käia) (Innove, 2018). Samasugust küsitlust kasutatakse ka üldhariduskoolide rahulolu küsitlustes, aga vastajateks on õpilased, mitte õpetajad ja lapsevanemad (Innove, 2019). 2018. aasta rahuloluküsitlusest võttis osa ligikaudu 70% kõikidest lasteaedadest (Innove, 2018). Üldhariduskoolide õpilaste seas viiakse

rahuloluküsitlusi läbi igal aastal, õpetajatelt ja lapsevanematelt kogutakse andmeid üle kolme aasta (Haridus- ja Noorteamet, 2021). Rahuloluküsitlusi korraldab Haridus- ja Noorteamet koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga (Haridus- ja Noorteamet, 2021.).

Statistikaamet teeb haridusstatistikat eelkõige riikliku statistika programmi alusel (Statistikaamet, Haridus- ja Teadusministeerium, 2021). Olulisimad andmed haridusstatistika tegemiseks saab statistikaamet haridus- ja teadusministeeriumilt (Statistikaamet, Haridus- ja Teadusministeerium, 2021). Lisaks sellele saadakse andmeid järgmistelt allikatelt: EHIS, rahvastiku statistiline register, ettevõtete küsimustikud, isiku-uuringud, saldoandmik (Statistikaamet, Haridus- ja Teadusministeerium, 2021). Andmebaasis ja teistes infokanalites statistika avaldamise tähtaeg oleneb kasutatavatest lähteandmetest, aga uusi andmeid avaldatakse igal aastal (Statistikaamet, Haridus- ja Teadusministeerium, 2021).

Eesti Hariduse Infosüsteemidesse kogutav info on individipõhine ehk iga õpilane või õpetaja on registreeritud unikaalse koodiga ning õppe- ja haridusasutused ise sisestavad andmeid registrisse (Statistikaamet, Haridus- ja Teadusministeerium, 2021). EHISesse andmete kandmine on koolidele kohustuslik (Statistikaamet, Haridus- ja Teadusministeerium, 2021). Näiteks peab infot uuendama, kui toimuvad mistahes muutused (nt õpilane lahkub koolist). Tegemist on elava andmebaasiga, kus registri koosseis pidevalt muutub (Statistikaamet, Haridus- ja Teadusministeerium, 2021).

Rahvastikuregister on andmekogu, mis koondab Eesti kodanike, Eestis elukoha registreerinud Euroopa Liidu kodanike ja Eestis elamisloa või elamisõiguse saanud välismaalaste peamisi isikuandmeid (Siseministeerium, 2022). Elanike arvu statistikat kohalikes omavalitsustes uuendatakse igal aastal. Registrit haldab ja arendab vastutava töötajana siseministeerium.

2020. aasta „Minu omavalitsus“ teenuste hindamise andmetabelis on tulukuse grupid määratud omavalitsuse maksutulude ja keskkonnatasude laekumise järgi elaniku kohta perioodil 2013–2017 (Metoodika, i.a). Andmed omavalitsuse maksutulude ja keskkonnatasude kohta tulevad Riigiraha andmebaasist. KOV tulukuse elaniku kohta on arvutanud rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakond. Kui omavalitsuse näitaja on suurem kui Eesti keskmine, siis on nad „tulukad“. Kui aga näitaja jääb rohkem kui 20% sellest alla, siis on nad „toimetulevad“, ning vahepealsed on „keskmise tulukusega“ (Metoodika, i.a). 2013-2017 perioodi keskmine

tulukus elaniku kohta oli 3485 eurot. Tulukaid omavalitsusi on kokku 25, keskmiselt tulukaid 32 ja toimetulevaid 22 (vt Lisa 3).

Kohalikud omavalitsused on jagatud elanike rühmade järgi neljaks kategooriaks: 1) <4000 ; 2) 4000-7999; 3) 8000-15999; 4) >16 000. Alla 4000 elanike arvu gruppe on kokku 6, 4000-7999 elanikuga 34, 8000-15999 elanikuga 28 ja üle 16 000 elanikuga 11 (vt Lisa 3). Andmed KOVide elanike demograafilise jaotuse kohta pärinevad rahvastikuregistrist.

Hajutatuse näitaja aluseks on KOVid jaotatud keskusteks ja hõredalt asustatud aladeks, tuginedes Statistikaameti paikkondade kaardistusel. Statistikaamet on paikkondadeks arvestanud hoonestatud alad, kus naaberhoonete kaugus ei ole suurem kui 200 meetrit ja seal elab vähemalt 200 inimest (Metoodika, i.a). Tagamaalisuse koefitsient kujuneb vastavalt paikkonna 7–18-aastaste laste ja nende 7–18-aastaste laste, kelle jaoks vastav paikkond on lähim paikkond, koguarvu alusel (Eesti linnade ja valdade liit, 2017). Kuni 120 7–18-aastaste laste koguarvuga piirkondade koefitsient on 2,1 ning iga täiendava lapsega see väheneb lineaarselt ühtlaselt määras selliselt, et 576 7–18-aastase laste koguarvu juures saavutab väärtuse 1 (Eesti linnade ja valdade liit, 2017). Seejuures väljaspool paikkondi elavate 7–18-aastaste laste koefitsiendi aluseks on nende lähima paikkonna koefitsient, mida suurendatakse täiendavalt 0,6 ühiku võrra, kuid kokku mitte suuremaks kui 2,1 (nt kui lähima paikkonna koefitsient on 1,2, siis koondkoefitsiendiks kujuneb 1,8, aga kui paikkonna koefitsient on 1,8, siis koondkoefitsiendiks kujuneb 2,1) (Eesti linnade ja valdade liit, 2017). Vastavalt nendele andmetele on iga kohaliku omavalitsuse kohta arvestatud keskus-tagamaa näitaja vahemikus 1,0-2,1 (keskus <1,05; keskus tagamaaga 1,05-1,4; osaliselt tagamaaline 1,4-1,8 ning tagamaaline $\geq 1,8$) (Metoodika, i.a). Keskuslike omavalitsusi on 9, keskus tagamaaga 10, osaliselt tagamaalisi 25 ja tagamaalisi 33 (vt Lisa 3). Paikkondade arvestust Statistikaamet iga aastaselt ei ole hetkel tagamaa koefitsienti uuendamas (Eesti linnade ja valdade liit, 2017).

Informatsiooni andmebaasis puuduvate andmete kohta vahendas A. Aljas (e-kiri, 08.02.2022). Kuues omavalitsuses (Antsla, Jõhvi, Kihnu, Ruhnu, Vormsi ja Kiili) ei ole hinnatud laste rahulolu alushariduses, kuna neis omavalitsustes ei olnud selles küsitluses piisavalt vastajaid. Ruhnu puhul puudub andmeid ka kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalu ja 3-6 aastaste laste hõlmatuse kohta, sest Ruhnul alushariduse teenus sisuliselt puudub. Vormsi omavalitsuses pole

lisaks alushariduse rahulolu näitajate puhul hinnatud ka ühte põhihariduse näitajat (keskmine rahulolu põhihariduses). Kui näitajale vastanute arv jääb alla viie, siis neid tulemusi andmestikus ei kajastata.

5.2 Analüüsi meetod

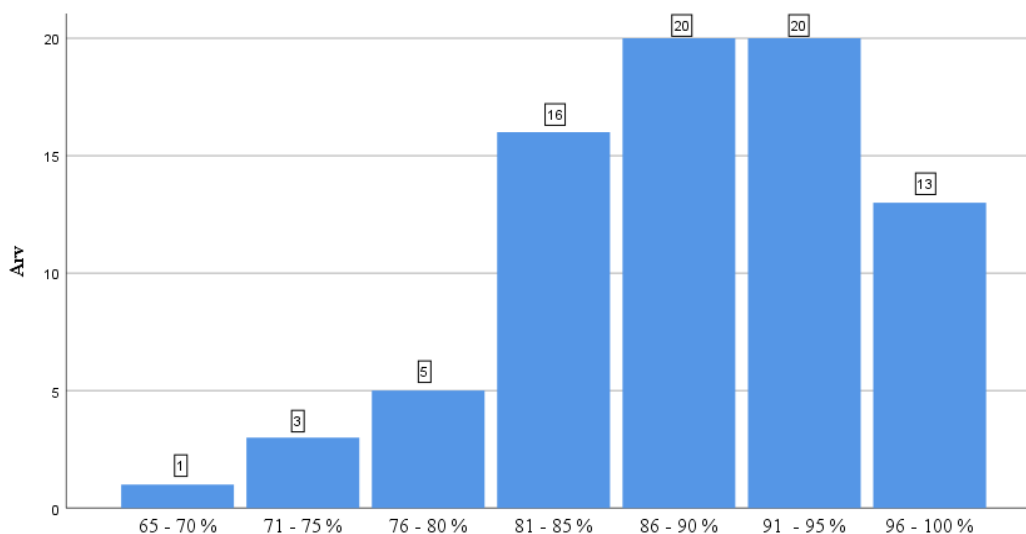
Alus- ja põhihariduse näitajate omavahelise seose mõõtmiseks on autor kasutanud pidev tunnuste puhul lineaarset ehk Pearson-i korrelatsioonikordajat. Näitajate jaotuste analüüsimiseks on kasutatud kirjeldavat statistikat. Korrelatsioonide arvutamiseks, hajuvusdiagrammide ja näitajate jaotusjooniste tegemiseks kasutati SPSS andmetöötlus programmi. Näitajate jaotuskaartide valmistamiseks kasutati Power BI programmi.

6. Tulemused

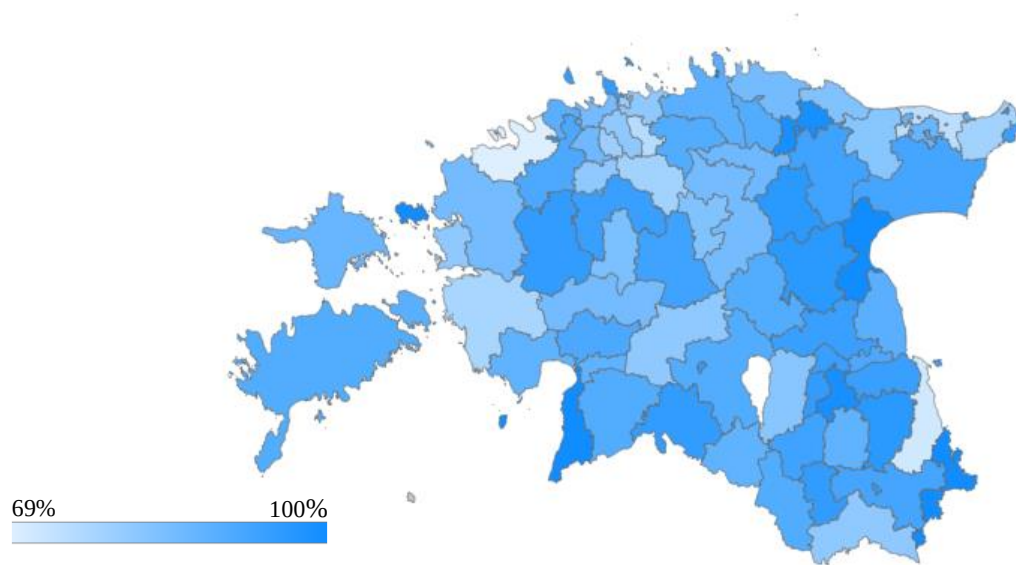
Selles peatükis käsitletakse esialgu alus -ja põhihariduse näitajate jaotust Eestis, kohalike omavalitsuste tasandil. See järel analüüsitakse alus-, põhihariduse ja KOV tunnuste vahelisi seoseid.

6.1 Alushariduse näitajate jaotus Eestis

Joonisel 2 on välja toodud kvalifikatsiooninõuetele vastavate alushariduse õpetajate osakaalu jaotus Eesti KOVides. Enamikes Eesti kohalikes omavalitsutes jääb kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal üle 80 %. Lääne-Harju vald on ainuke omavalitsus, kus kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalu protsent jääb alla 70 (69 %). Vormsi vallas on kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalu protsent 100, mis on ühtlasi ka ainuke omavalitsus, kus on selline osakaal. Eesti keskmine kvalifikatsiooninõuetele vastavate alushariduse õpetajate osakaalu protsent on 89. Jooniselt 3 on võimalik näha ka sama näitaja jaotust Eesti KOV kaardivaates.

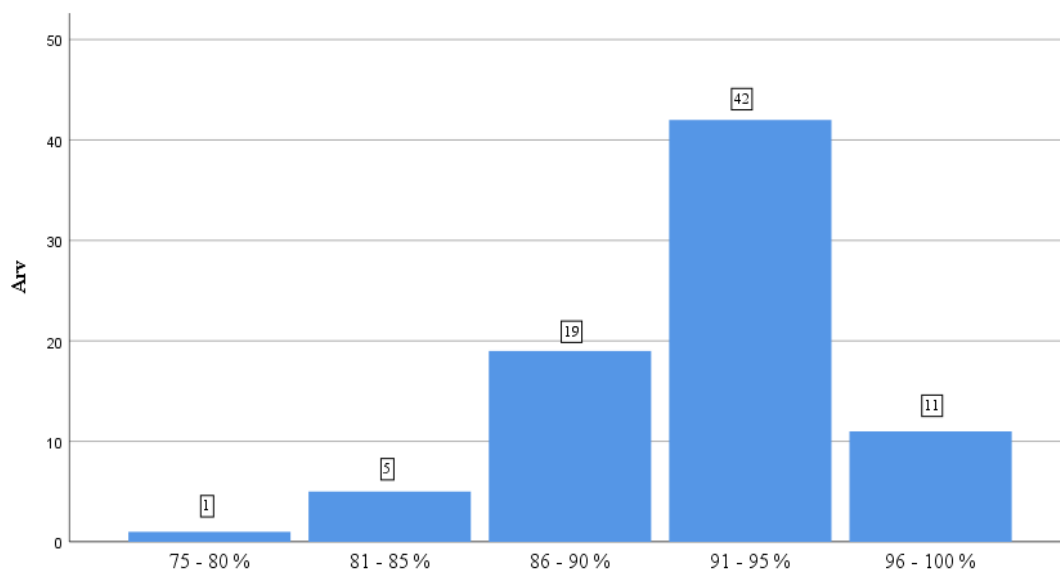

Joonis 2. Kvalifikatsiooninõuetele vastavate alushariduse õpetajate osakaalu jaotus Eesti KOVides (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

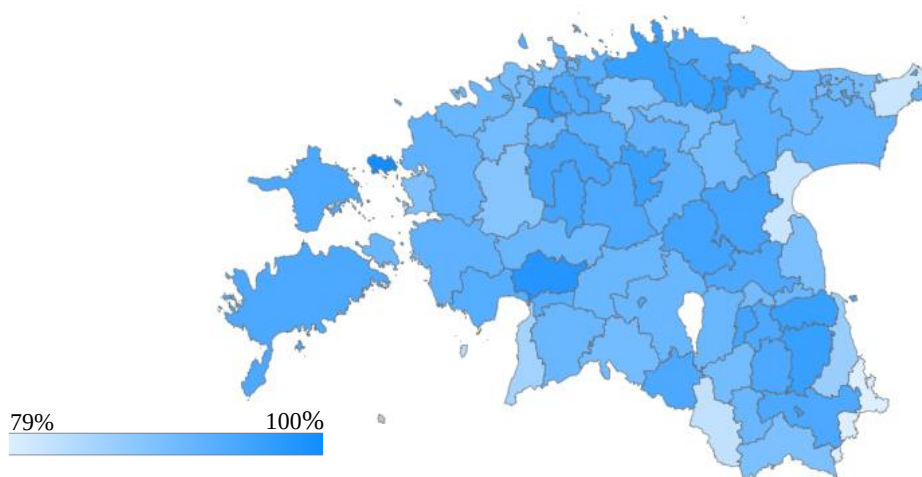
Joonis 3. Kvalifikatsiooninõuetele vastavate alushariduse õpetajate osakaalu jaotus Eesti KOVides (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

Joonisel 4 on 3-6 aastaste laste hõlmatus alusharidusega osakaalu jaotus Eesti KOVides. Üle poolte kohalikes omavalitsustes jääb 3 - 6 aastaste laste hõlmatus 91 – 95 protsendi vahemikku. Setomaa vallas on see protsent 79, mis on kõige väiksem ja ka ühtlasi ainuke omavalitsus, kus 3-6 aastaste laste hõlmatus protsent jääb alla 80 (Joonis 5). 100 protsendiline hõlmatus on ainult Vormsi vallas. Eesti keskmine 3 - 6 aastaste laste hõlmatus alusharidusega on 92 %. Joonisel 5 on võimalik näha sama näitaja jaotust Eesti kohalike omavalitsuste kaardivaates.

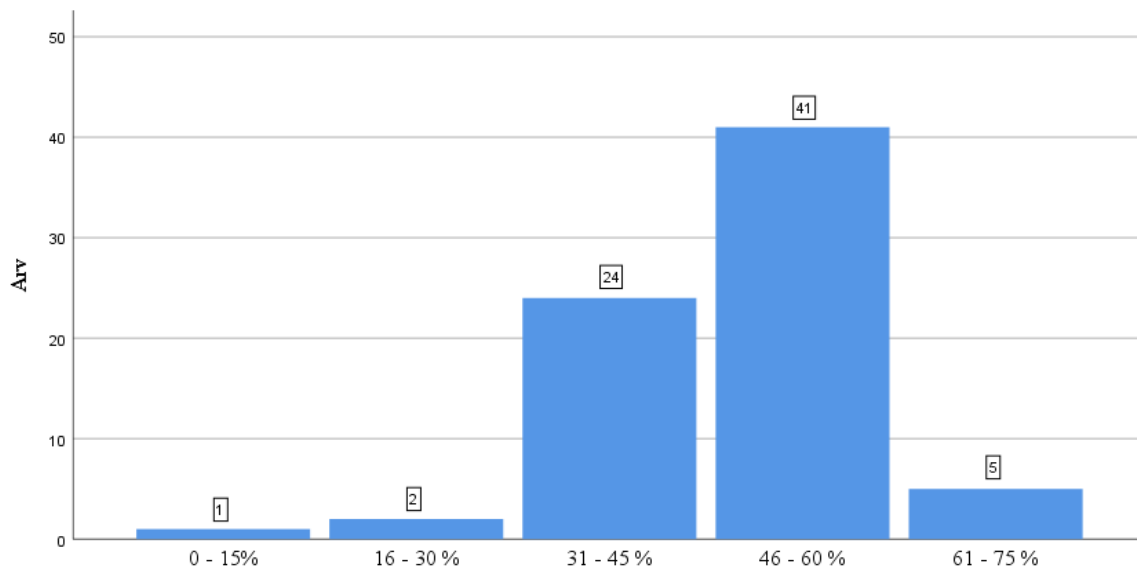
Joonis

4. 3-6 aastaste laste hõlmatus alusharidusega osakaalu jaotus Eesti KOVides (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

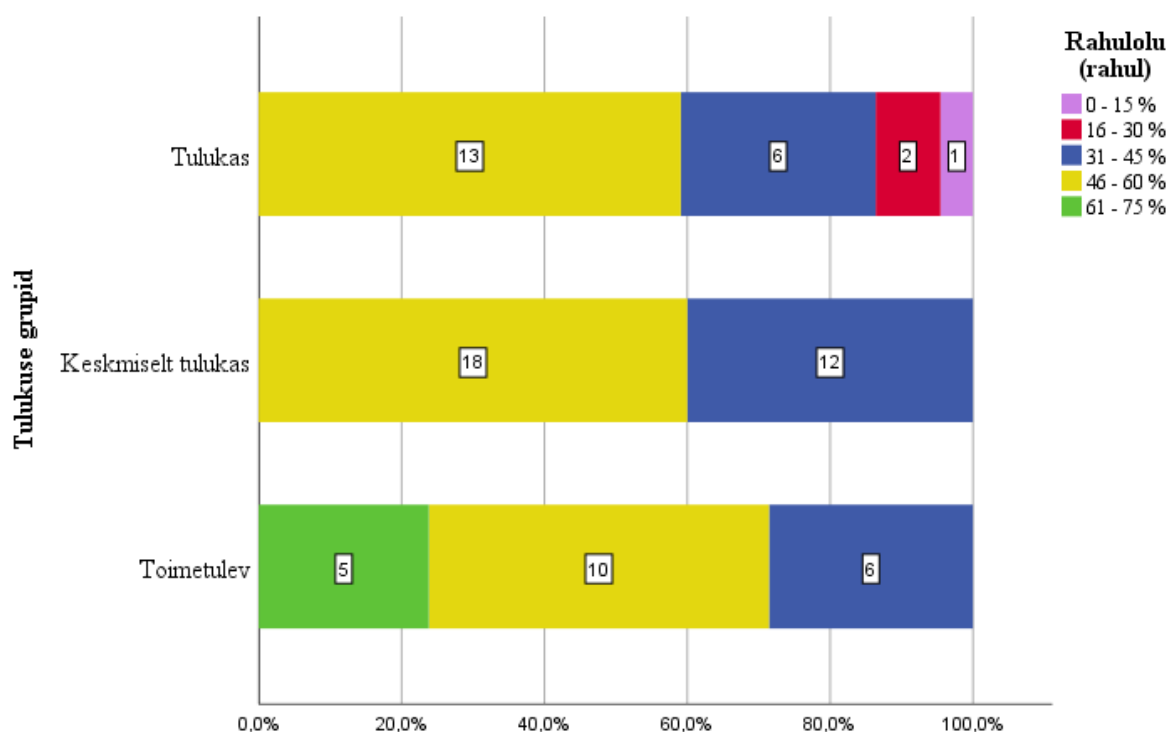
Joonis 5. 3-6 aastaste laste hõlmatus alusharidusega osakaalu jaotus Eesti KOVides (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

Joonisel 6 on välja toodud lapsevanemate rahulolu (rahul) alusharidusega osakaalu jaotus Eesti KOVides. Kõige rohkem on neid omavalitsusi, kus see osakaalu jaotus jääb 46 – 60 protsendi vahele. Kõige väiksem on rahulolu alusharidusega Toila vallas, milleks on 5 %. Kõige suurem on osakaalu protsent Tõrva vallas, 73 %. Eesti keskmine on 48 %.

Joonis 6. Rahulolu (rahul) alushariduses osakaalu jaotus Eesti KOVides (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

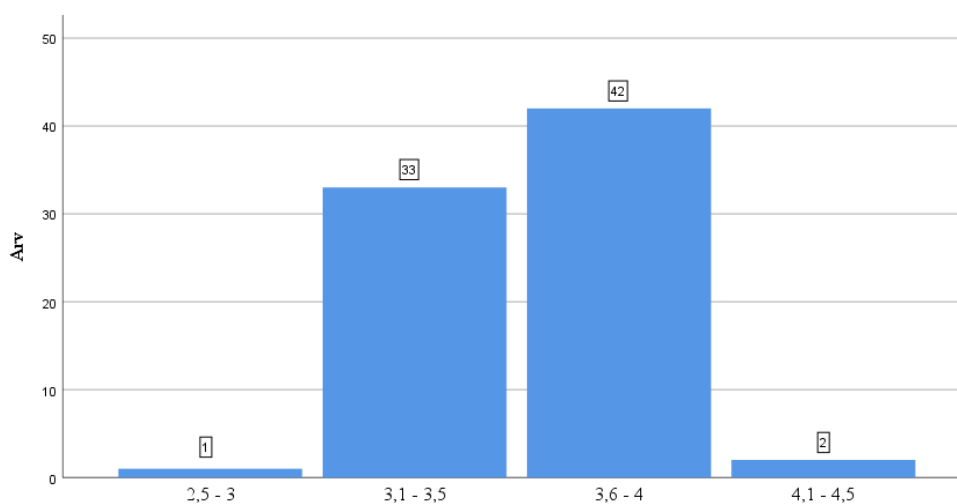
Joonisel 7 on võrdluseks kirjeldatud lapsevanemate rahulolu (rahul) alusharidusega osakaalu jaotust Eesti KOVides tulukuse grupi järgi. Toila vald, mis on tulukas omavalitsus, kuulus ainukesena 0-15 % vahemikku. 61 - 75 protsendi vahemikku jäid ainult toimetulevad omavalitsused, millest kõige kõrgema rahuloluga oli Tõrva vald (73 %). Kõikide tulukuse gruppide lõikes jäi kõige enam omavalitsusi 46 - 60 protsendi vahemikku.

Joonis 7. Rahulolu (rahul) alushariduses osakaalu jaotus Eesti KOVides eri tulukusega gruppides (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

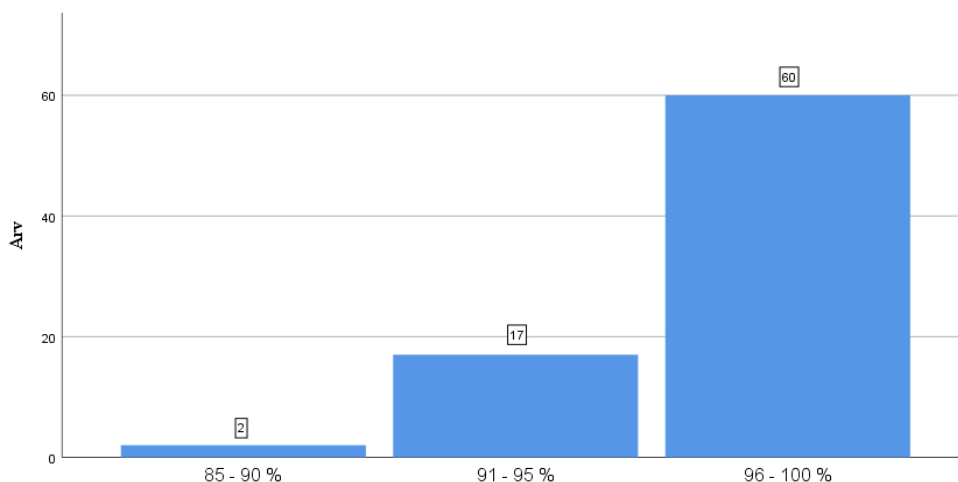
6.2 Põhihariduse näitajate jaotus Eestis

Joonis 8 väljendab keskmist rahulolu (skaalal 0-5) põhiharidusega jaotust Eesti KOVides. Kohalike omavalitusi, kus keskmine rahulolu oleks alla 2,5 või üle 4,5, ei olnud, mille tõttu on joonis 8 skaala muudetud vastavalt andmetele. Peaaegu võrdselt ja ühtlasi kõige rohkem jääb keskmise rahulolu näitajaid Eesti KOVides 3,1 - 3,5 ja 3,6 - 4 vahemikesse. Kõige väiksem on keskmise rahulolu näitaja Maardu linnas (3). Kõige suuremad keskmise rahulolu näitajad on Narva-Jõesuu linnas (4,4) ja Ruhnu vallas (4,1). Eesti keskmine rahulolu põhiharidusega on 3,6.

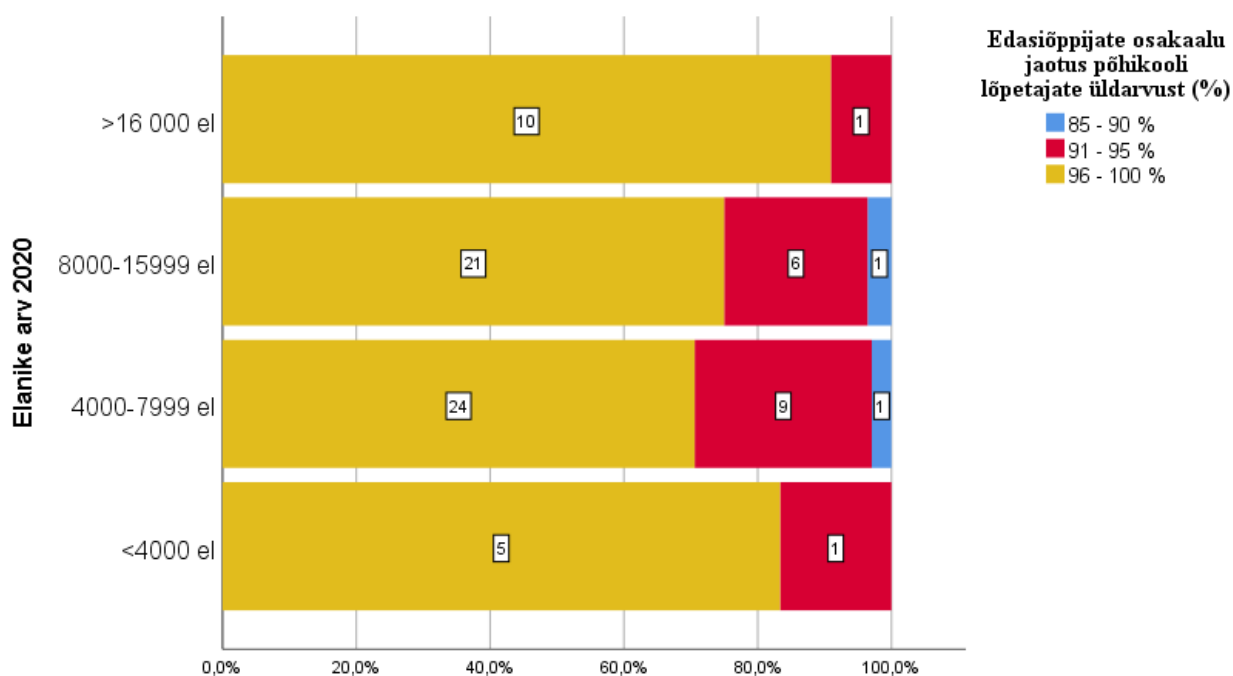
Joonis 8. Keskmise rahulolu (skaalal 0-5, joonise jaoks skaala kohendatud 2,5 – 4,5) põhiharidusega jaotus Eesti KOVides (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

Joonisel 9 on kirjeldatud edasi õppijate osakaalu jaotust põhikooli lõpetajate üldarvust Eesti KOVides. Suurem osa Eesti KOVidest jääb osakaalu protsent 96 - 100 % vahemikku. Kõige väiksem on see protsent Kastre vallas (86 %) ja Viljandi vallas (90 %). 100 % jaotus on 22 kohalikus omavalitsuses. Eesti keskmine on 97 %.

Joonis 9. Edasi õppijate osakaalu jaotus põhikooli lõpetajate üldarvust Eesti KOVides (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

Joonisel 10 on võrdluseks välja toodud edasi õppijate osakaalu jaotus põhikooli lõpetajate üldarvust Eesti KOVides eri elanike arvu gruppide lõikes. Kõige enam jääb edasiõppijate osakaalu jaotus põhikooli lõpetajate üldarvust kõikide elanike arvu gruppide lõikes 96 – 100 % vahele. 85 – 90 % vahemikku esineb ainult kahes elanike arvu grupis: 8000-15999 ja 4000-7999. Nii üle 16 000 ja alla 4000 elanikuga omavalitsustes on ainult üks omavalitsus, kus selle näitaja vahemik jääb 91 – 95 % vahele. Nendeks on Loksas linn, mis kuulub alla 4000 elaniku gruppi, ja Saue vald, mis kuulub üle 16 000 elanikuga gruppi.

Joonis 10. Edasi õppijate osakaalu jaotus põhikooli lõpetajate üldarvust Eesti KOVides eri elanike arvu gruppide lõikes (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

6.3 Näitajate omavahelised korrelatsioonid

Näitajate seoste leidmiseks kasutatakse korrelatsioone ning esitatakse korrelatsiooni koefitsientide tulemusi, sest andmebaasi andmed esindavad lõppvalimit.

Alus – ja põhihariduse näitajate korrelatsiooni tulemustest selgus, et ainult ühe korrelatsiooni puhul on tegemist statistiliselt olulise seosega: 3-6 aastaste laste hõlmatus alusharidusega ja keskmine rahulolu põhiharidusega (Tabel 2.). Tegemist on nõrga negatiivse seosega ($r = -0,310^{**}$). Mida väiksem on 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses, seda suurem on keskmine rahulolu põhihariduses.

Sellele lisaks tuli statistiliselt oluline korrelatsioon ka alushariduse näitajate vahel. Kuigi alushariduse näitajate vahelised korrelatsioonid pole otseselt seotud antud töö teemaga, siis tasub nendest tulemusest siiski kirjutada. Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalu ja rahulolu (rahul) alushariduses näitaja seose puhul on tegemist nõrga positiivse seosega (Tabel 2.). Mida suurem on kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal alushariduses, seda suurem on ka laste rahulolu alushariduses.

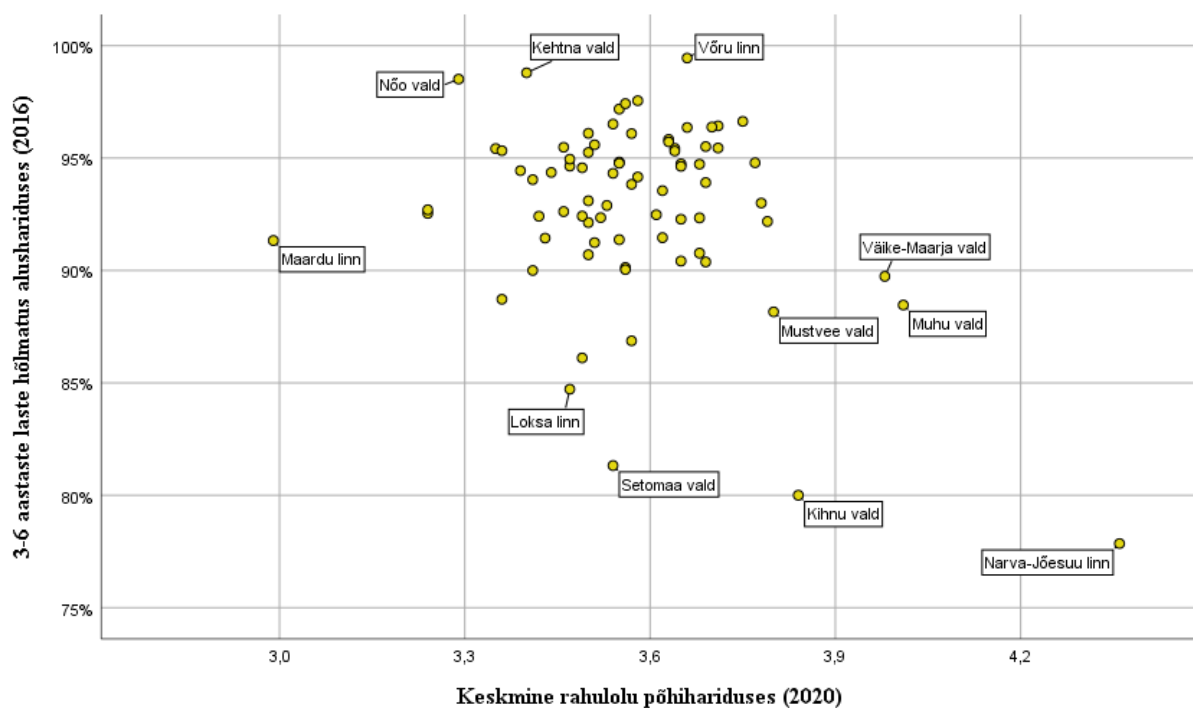
Tabel 2. Alus – ja põhihariduse näitajate vahelised korrelatsioonid

	Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal alushariduses (%)	3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses (%)	Rahulolu (rahul) alushariduses (%)	Keskmine rahulolu põhihariduses (0-5 skaalal)	Edasi õppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust (%)
3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses (%)	0,052	1			
Rahulolu (rahul) alushariduses (%)	0,237*	-0,042	1		
Keskmine rahulolu põhihariduses (0-5 skaalal)	0,183	-0,310**	0,117	1	
Edasi õppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust (%)	0,168	0,077	0,088	0,048	1

**p < 0.01, *p < 0.05

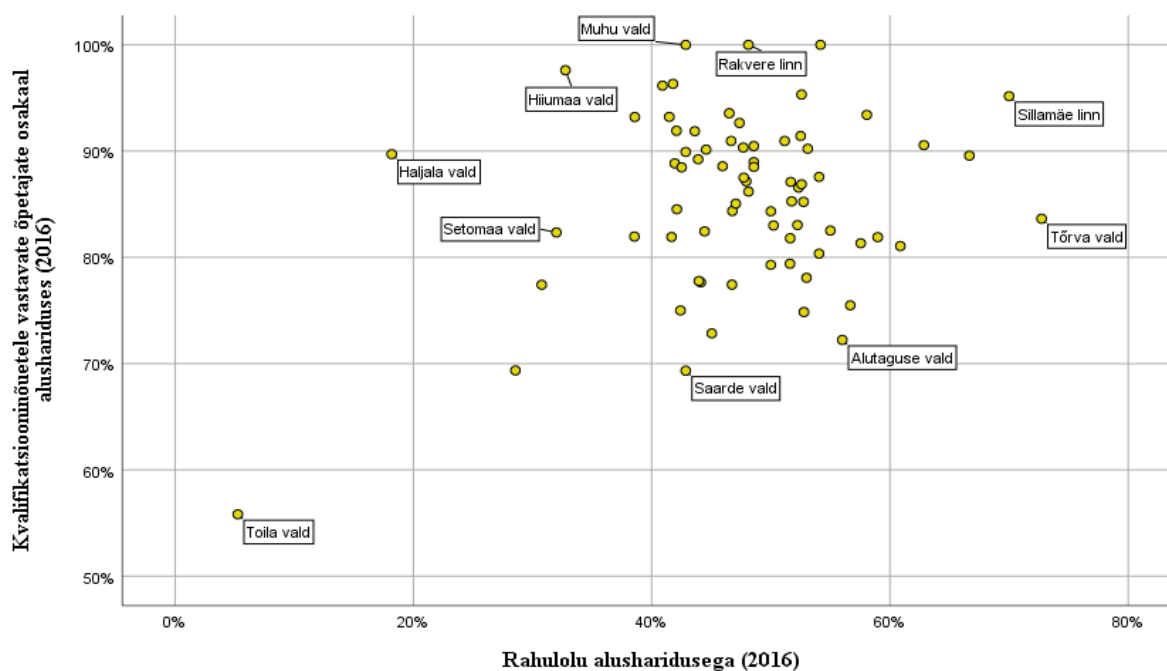
Joonisel 11 on välja toodud 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses ja keskmise rahulolu põhihariduse näitajate hajuvusdiagramm. Kõige rohkem omavalitsusi paikneb hajuvusdiagrammil 95 % (3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses) ja 3,6 (keskmine rahulolu põhihariduses) piiri läheduses. Hajuvusdiagrammilt näeme, et kohalikud omavalitsused paiknevad üsna parves, kuid on teatud omavalitsused, mis mõjutavad nende näitajate korrelatsiooni tulemust. Narva-Jõesuu

linn, Kihnu vald ja Setomaa vald on punktide pilvest märgatavalt eraldatud, samuti Väike-Maarja vald, Muhu vald ja Mustvee vald, kuid vähem.

Joonis 11. 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses ja keskmise rahulolu põhihariduse näitajate seos hajuvusdiagrammil

Joonisel 12 on näidatud kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalu alushariduses ja rahulolu alusharidusega näitajate hajuvusdiagramm. Jooniselt näeme, et omavalitsused paiknevad rohkem eraldatumalt. Antud näitajate korrelatsiooni tulemust mõjutavad kõige enam Toila vald, Tõrva vald ja Sillamäe linn, sest nende omavalitsuste näitajate tulemused on märkimisväärselt erinevad võrreldes teiste omavalitsustega, mille tõttu asuvad need ka hajuvusdiagrammil eraldatuna.

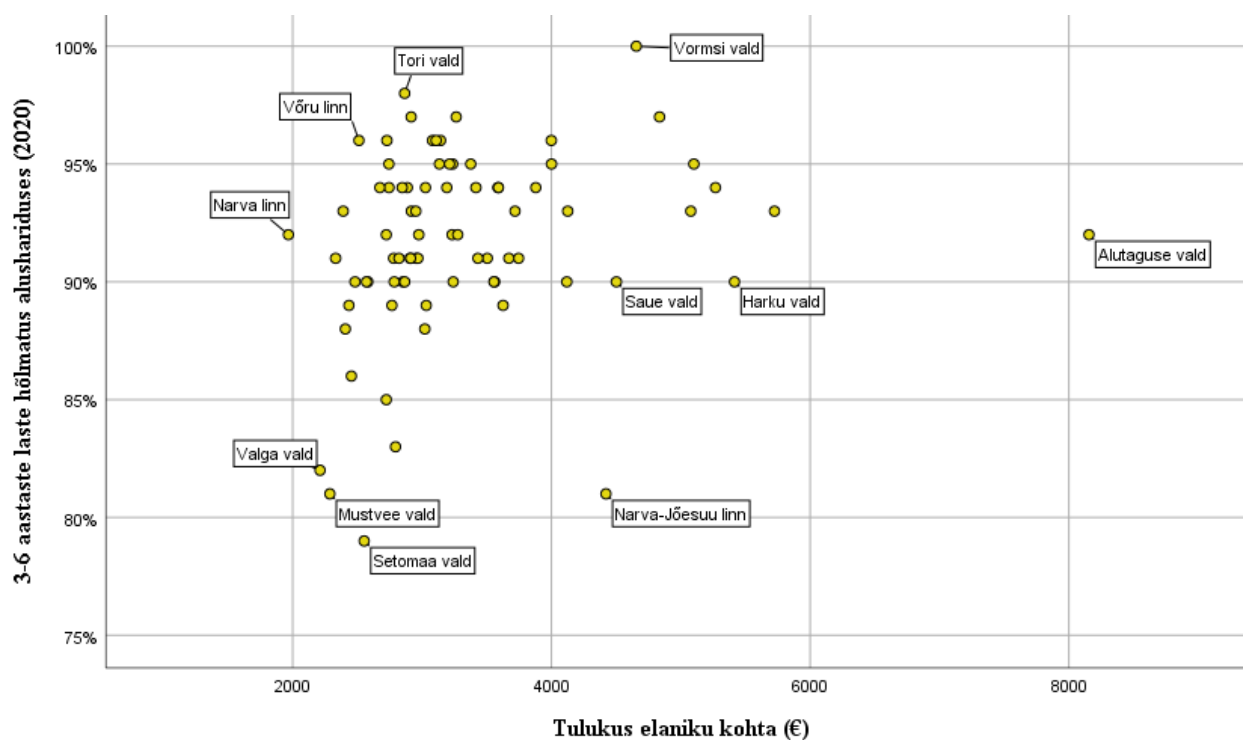
Joonis 12. Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalu alushariduses ja rahulolu alusharidusega näitajate seos hajuvusdiagrammil

Haridusnäitajate ja KOV tunnuste vahel märkimisväärsed seoseid ei tulnud, kuid 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses ja tulukuse näitajate vahel on olemas nõrk positiivne seos ($r = 0,214$) (Tabel 3). Mida suurem on omavalituse tulukus elaniku kohta, seda suurem on ka 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses.

Tabel 3. Haridusnäitajate ja KOV tunnuste vahelised korrelatsioonid

	Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal alushariduses (%)	3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses (%)	Rahulolu (rahul) alushariduses (%)	Keskmine rahulolu põhihariduses (0-5 skaalal)	Edasi õppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust (%)
Tagamaalisuse koefitsient	-0,063	-0,156	-0,144	0,171	-0,035
Elanike Arv 2020	-0,039	-0,038	0,066	-0,059	-0,007
Tulukus elaniku kohta (€)	-0,159	0,214	-0,038	-0,013	0,118

Joonisel 13 on 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses ja tulukuse näitajate seos hajuvusdiagrammil. Kuna tegemist on nõrga positiivse seosega, siis omavalitsused tõus vasakult paremale on küll ebamäärane, kuid on teatuid omavalitsusi, mis mõjutavad antud näitajate korrelatsiooni tulemust rohkem (Joonis 13). Näiteks Alutaguse vald, kus tulukus elaniku kohta üle 8000 €, jääb 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses 91-92 % piirimaile. Vastupidiselt Alutaguse vallale, siis Narva linnas on samuti 3-6 aastaste laste hõlmatus 91-92 % piirimail, aga tulukus elaniku kohta see eest natuke alla 2000 €. Lisaks sellele on ka teisi omavalitsusi (Näiteks Võru linn ja Tori vald), kus 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses on kõrge, kuid tulukus elanike kohta jääb 2500 – 3000 € kanti.

Joonis 13. 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses ja tulukuse näitajate seos hajuvusdiagrammil

7. Arutelu

Töö tulemustest selgus, et antud töö jaoks valitud alus- ja põhihariduse näitajate vahel on olemas seoseid, kuid omavalitsuse omapäral võib samuti olla oma roll hariduse kvaliteedis.

Bakalaureusetöö analüüs kinnitas seda, et sobivaid näitajaid alus- ja põhihariduse seose mõõtmiseks, tuginedes loetud kirjandusele, oli kõikidest „Minu omavalitsus“ projekti andmebaasis olemasolevatest näitajatest kokku viis (kolm alushariduse ja kaks põhihariduse näitajat). Lisaks nendele näitajatele, mis sai töö analüüsiks valitud, oleks võinud „Minu omavalitsus“ projekti andmebaasis olla rohkem näitajaid alushariduse süsteemi sisendite/olemuse (näiteks lapse rahulolu erinevatele alushariduse aspektidele) ja põhihariduse väljundite (näiteks lõpueksamite keskmised tulemused) kohta.

Tutvudes töö käigus erinevate andmebaasidega, kust „Minu omavalitsus“ projekti alus- ja põhihariduse andmed pärinevad, siis on lootust, et Eestis oleks võimalik uurida lähemalt alus- ja põhihariduse seost KOV tasandil. Juba praegu kogutakse iga aasta KOV tasandil erinevaid andmeid haridusnäitajate kohta, mida saaks kasutada alus- ja põhihariduse seose mõõtmisel, ning kui lisaks nendele kaasata veel teisi uuritava teemakohaseid näitajaid, saaks haridusnäitajate seost veelgi põhjalikumalt uurida. Üks võimalus oleks selleks kasutada rahandusministeeriumi omaenda omavalitsuste küsitlusuuringut, kuhu saaks lisada alus- ja põhihariduse näitajaid, mille kohta andmeid ei koguta. Shavelsoni ja McDonnelli (1990) hinnangul on keeruliste nähtuste puhul, nagu näiteks haridus, näitajate süsteem tõhusam kui üksikud näitajad, sest üks näitaja suudab harva anda kogu kasulikku informatsiooni. Siinkohal peaks järgnevates alus- ja põhihariduse seose- või mõjuanalüüsides rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakond arvestama sellega, et usaldusväärsemate tulemuste saamiseks tuleks kasutada näitajaid, mis on suunatud alus- ja põhihariduse seose mõõtmiseks ning mille näitajad oleks omavahel seotud.

Korrelatsioonanalüüsi tulemustest selgus, et seoseid haridusnäitajate vahel ei tekkinud kuigi palju. Eelkõige oli see tingitud sellest, et „Minu omavalitsus“ projekti andmebaasis ei olnud piisavalt sobivaid näitajaid alus- ja põhihariduse seose mõõtmiseks. Kõikidest alus- (kokku 82) ja põhihariduse (kokku 41) näitajatest sobisid analüüsiks ainult kolm alushariduse ja kaks põhihariduse näitajat. Lisaks sellele oli „Minu omavalitsus“ projekti andmebaasis andmeid kolme

KOV tunnuse kohta, mida sai kaasata haridusnäitajate ning KOV tunnuste vaheliste seoste mõõtmiseks. Ülejäänud näitajad, mis ei osutunud töö analüüsiks, ei kajastanud kasulikku informatsiooni (näiteks arengukava ja koolide seisundi kohta käivad näitajad) alus- ja põhihariduse seose mõõtmiseks või ei sobinud andmetüübi poolest (näiteks jah/ei küsimused). Teine põhjus, miks nii vähe seoseid tekkis, võis olla tingitud näitajate sobivusest. Teoreetilise kirjanduse poolest võisid tööks valitud näitajad sobida analüüsiks, kuid empiirilisel ei olnud nende näitajate vahel suuremat seost. Selleks, et näitajad annaksid usaldusväärsemat tulemust alus- ja põhihariduse seose kohta, peaksid need kajastama uuritava teema aspekte ja olema omavahel seotud. Näiteks alushariduse näitajad kajastavad süsteemi sisendit ja selle protsessi olemust ning põhihariduse näitajad kajastavad süsteemi väljundit.

Sealhulgas ei saa kindlalt väita, et näitajate vahelised seosed näitavad alati mõju. Haridus on keeruline vald, mis on tingitud erinevatest aspektidest. Antud töö kontekstis näiteks KOVide tulukusel on mõju 3-6 aastaste laste hõlmatusale alushariduses. Sellele lisaks oli selle töö puhul tegemist lühiajalise uurimisega, kus korrelatsiooni tulemused võisid olla tingitud teatud asjade juhuslikul kokkusattumisel. Alus- ja põhihariduse seost tuleks mõõta pikaajaliselt, et saaks väita, et näitajate vaheline seos on ka tegelikult olemas.

Näitajate jaotuste ja korrelatsioonide tulemuste võrdlusel selgus, et jaotuse jooniselt on näha negatiivset seost tulukuse ja alushariduse rahulolu näitajate vahel, aga korrelatsioonide tulemustes märkimisväärset seost välja ei tule. Erinevus võib olla tingitud sellest, et gruppide lõikes võib väike erinevus tulukuse andmetes mõjutada seda, kuhu gruppi KOV tulukuse poolest kuulub, aga arvuliste tunnuste puhul ei mõjuta väikesed erinevused märgatavalt korrelatsiooni tulemust.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada seos alus- ja põhihariduse näitajate vahel Eestis kohalike omavalitsuste tasandil. Töö eesmärgi täitmiseks tutvus autor varasema teemat käsitleva kirjandusega, uuris põhjalikumalt rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonna poolt kogutavate alus- ja põhihariduse näitajatega, seejärel valis seose mõõtmiseks välja sobivad näitajad ning analüüsis valitud näitajate vahelisi korrelatsioone.

Uurimisel selgus, et Eestis kohalike omavalitsuste tasandil kogutakse küll erinevaid andmeid alus- ja põhihariduse kohta, aga suur osa nendest ei sobi alus- ja põhihariduse seose mõõtmiseks.

Analüüsiks valiti järgmised alushariduse näitajad: kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal (%); 3-6 aastaste laste hõlmatus alusharidusega (%); laste rahulolu (rahul, %). Põhihariduse näitajate andmed pärinevad 2020. aastast ja kõikidest „Minu omavalitsus“ projekti andmebaasis olevatest põhihariduse näitajatest valiti analüüsiks järgmised: keskmine rahulolu põhihariduses (skaalal 0-5); edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust (%). Kvantitatiivseks analüüsiks kasutati nii 2016. ja 2020. aasta alushariduse näitajate andmeid. Autor kasutas 2020. aasta alushariduse andmeid kirjeldava statistika analüüsis ning seose mõõtmisel KOV tunnustega. 2016. aasta alushariduse näitajate andmeid kasutati seose mõõtmiseks põhihariduse näitajatega, sest sama aasta andmetega pole alus- ja põhihariduse seost ratsionaalne mõõta. Lisaks alus- ja põhihariduse seose mõõtmisele analüüsiti haridusnäitajaid ka KOV tunnustega: tulukus, laste hajusus ja elanike arv. Haridusnäitajate ja KOV tunnuste seose mõõtmiseks kasutati 2020 aasta andmeid.

Korrelatsioonanalüüsist selgus, et 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses ja keskmine rahulolu põhihariduse näitajate vahel on olemas nõrk negatiivne seos. Sellele lisaks on nõrk positiivne seos ka alushariduse näitajate vahel: kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal alushariduses ja rahulolu (rahul) alushariduses. Haridusnäitajate ja KOV tunnuste vahelistest korrelatsiooni tulemustest tekkis üks nõrk positiivne seos 3-6 aastaste laste hõlmatus alushariduses ja tulukuse näitajate vahel.

Usaldusväärsemate alus- ja põhihariduse seose tulemuste saamiseks KOV tasandil oleks vaja pikemaajalist uurimist ning rohkem uuritava teemakohaseid näitajaid. Näiteks alushariduse süsteemi sisendit ja selle olemust ning põhihariduse süsteemi väljundit kajastatavaid näitajaid.

Kasutatud kirjandus:

- Ainsaar, M., Tarum, H. (2016). Eesti rakendab Euroopa Liidu lapsehoiu soovitusi – kas ajast ees või ajal jalus? *Riigikogu Toimetised*, 34, 179 – 192. Vaadatud 06.10.2021, <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2016/12/Mare-Ainsaar-H%C3%A4li-Tarum-Eesti-rakendab-Euroopa-Liidu-lapsehoiu-soovitusi-%E2%80%93-kas-ajast-ees-v%C3%B5i-ajal-jalus.pdf>
- Aljas, A. (08.02.2022). Autori e-kirja vahetus andmebaasis puuduvate andmete osas rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonna andmehalduriga.
- Berlinski, S., Galiani, S., Gertler, P. (2009). The effect of pre-primary education on primary school performance. *Journal of Public Economics*. 93 (1-2), 219-234. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2008.09.002>
- Boardman, A., E., Greenberg, D., H., Vining, A., R., Weimer, D., L. (2018). *Cost–Benefit Analysis - Concepts and Practice*. Inglismaa: Cambridge University Press. Vaadatud 25.10.2021, http://students.aiu.edu/submissions/profiles/resources/onlineBook/E5V5H3_Cost-benefit%20analysis%20-%202018.pdf
- Euroopa Komisjon. (2014). *Alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistiku peamised põhimõtted*. Vaadatud 25.09.2021, https://www.hm.ee/sites/default/files/euroopa_komisjoni_alushariduse_ja_lapsehoiu_kvaliteediraamistik.pdf
- European Commission. (2021a). *Põhifaktid haridussüsteemi kohta*. Vaadatud 04.10.2021, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/estonia_et
- European Commission. (2021b). *Eesti: Haridussüsteemi juhtimine riigi ja maakonna tasandil*. Vaadatud 04.10.2021, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/administration-and-governance-central-andor-regional-level-24_et

- European Commission. (2021c). *Alusharidus*. Vaadatud 08.10.2021, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-education-and-care-24_et
- European Commission. (2021d). *Põhiharidus*. Vaadatud 04.10.2021, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-10_et
- Earle, A., Milovantseva, N. & Heymann, J. (2018). Is free pre-primary education associated with increased primary school completion? A global study. *International Journal of Child Care and Education Policy*. 12(13). <https://doi.org/10.1186/s40723-018-0054-1>
- Eesti Vabariigi haridusseadus. (1992). Vaadatud 08.10.2021, <https://www.riigiteataja.ee/akt/968165?leiaKehtiv>
- European Parliament. (2016). *Evaluation and ex-post impact assessment at EU level*. Vaadatud 12.10.2021, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581415/EPRS_BRI\(2016\)581415_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581415/EPRS_BRI(2016)581415_EN.pdf)
- European Agency. (2017). *Decentralisation in Education Systems*. Vaadatud 13.10.2021, https://www.european-agency.org/sites/default/files/Decentralisation%20in%20Education%20Systems_0.pdf
- Eesti linnade ja valdade liit. (2017). *Tagamaalisuse koefitsient*. Vaadatud 21.01.2022, https://www.elvl.ee/documents/21189341/22183859/Lisa_3_Tagamaalisuse_koefitsiendi_arvestamise_pohimotted.pdf/a045c84f-bc56-4049-beb9-6fb7141c58eb
- Ewell, P. T., Jones, D. P. (1996). *Indicators of "Good Practice" in Undergraduate Education: A Handbook for Development and Implementation*. Colorado: National Center for Higher Education Management Systems. Vaadatud 06.10.2021, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED403828.pdf>
- Fortuny, L. (i.a). *Impact Assessment*. Vaadatud 03.10.2021, <https://www.iaia.org/wiki-details.php?ID=4>

- Guta, B., S., Tarekegne, W., M., Tegegne, W., F. (2020). The Effect of Pre-School Education to Students' Learning. *International Journal of Sciences: Basic and Applied Research*, 31(1), 324-340. Vaadatud 13.10.2021, https://www.researchgate.net/publication/342130253_The_Effect_of_Pre-School_Education_to_Students%27_Learning_Experience_in_First_Cycle_Primary_Schools
- Haque, M., N., Nasrin, S., Yesmin, M., N., Biswas, M., H., A. (2013). Universal Pre-Primary Education: A Comparative Study. *American Journal of Educational Research*, 1(1), 31-36. <https://doi.org/10.12691/education-1-1-7>
- Haridus- ja noorteamet. (2021). *Riiklikud rahulolu- ja koolikeskkonna küsitlused*. Vaadatud 01.11.2021, <https://harno.ee/riiklikud-rahulolukusitlused>
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2021). *Rahulolu haridusega*. Vaadatud 13.11.2021, <https://www.hm.ee/et/rahulolu>
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2020). *Alus-, põhi- ja keskharidus*. Vaadatud 08.10.2021, <https://www.hm.ee/et/tegevused/alus-pohi-ja-keskharidus>
- Innove. (2019). *2019. aasta üldhariduskoolide rahulolu ja koolikeskkonna küsitluste tagasiside*. Vaadatud 15.02.2022, <https://www.innove.ee/wp-content/uploads/2019/10/%C3%9Cldhariduskoolide-rahuloluk%C3%BCsitluste-tagasiside-2019-ANON%C3%9C%C3%9CMNE.html>
- Innove. (2018). *2018. aasta lasteaegade rahuloluküsitluste tagasiside*. Vaadatud 13.11.2021, <https://harno.ee/sites/default/files/documents/2021-02/Alushariduse-rahuloluk%C3%BCsitluste-tagasiside-2018-ANON%C3%9C%C3%9CMNE2.pdf>
- Justiitsministeerium, Riigikantselei. (2021). *Mõjude hindamise metoodika*. Vaadatud 11.05.2022 <https://riigikantselei.ee/media/1036/download>
- Jõgi, A. (08.11.2021). Autori e-kirja vahetus rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonna nõunikuga teemal Riigiraha andmebaas.

- Koolieelse lasteasutuse seadus (1999). Vaadatud 25.09.2021, <https://www.riigiteataja.ee/akt/12744434>
- Khan, K., Tahir, T., Aurangzeb, W. (2019). Effects of Early Childhood Education on Students' Academic Achievement in Science at Elementary School Level. *Journal of Early Childhood Care and Education*, 3, 58-75. Vaadatud 13.10.2021, <http://jecce.aiou.edu.pk/wp-content/uploads/2020/01/5.-Kifayat-Tehseen-Aurangzeb.pdf>
- Metoodika. (i.a). Vaadatud 01.11.2021, <https://minuomavalitsus.fin.ee/et/andmed-ja-metoodika/metoodika>
- Minu omavalitsus kodulehekül. (i.a). Vaadatud 14.10.2021, <https://minuomavalitsus.fin.ee/et>
- National Council of Curriculum and Assessment. (2012). Priorities for primary education?. *Report on responses to 'Have your say'*. Vaadatud 14.10.2021, <https://ncca.ie/media/2273/priorities-for-primary-education.pdf>
- Nordenbo, S.E., Holm, A., Elstad, E., Scheerens, J., Gustafsson, J-E., Sjøgaard Larsen, M., Uljens, M., Fibæk Laursen, P., Hauge, T.E. (2010). *Input, Process, and Learning in primary and lower secondary schools - A systematic review carried out for The Nordic Indicator Workgroup*. Taani: Danish Clearinghouse for Educational Research. Vaadatud 06.10.2021, <https://edu.au.dk/fileadmin/www.dpu.dk/omdpu/danskclearinghouseforuddannelsesforskning/udgivelser/SR5-FinalVersion - revideret november 2011.pdf>
- Organisation for Economic Cooperation and Development. (1994). *Making Education Count: Developing and Using International Indicators*. Prantsusmaa: Centre for Educational Research and Innovation. Vaadatud 06.10.2021, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED411322.pdf>
- Oakes. J. (1986). *Educational Indicators: A Guide for Policymakers*. Washington: Center for Policy Research in Education. Vaadatud 11.05.2022, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED315920.pdf>

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2014). What is Impact Assessment?.

Vaadatud 12.10.2021, <https://www.oecd.org/sti/inno/What-is-impact-assessment-OECDImpact.pdf>

Omavalitsuste andmekorje küsimustikud. (i.a). Vaadatud 01.11.2021,

<https://minuomavalitsus.fin.ee/et/omavalitsuste-andmekorje-kusimustikud>

Pope, J., Bond, A., Saunders, M., A., Retief, F. (2013). Advancing the theory and practice of impact assessment: Setting the research agenda. *Environmental Impact Assessment Review*. 41, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2013.01.008>

Polit, D., F., Beck, C., T. (2010). Generalization in quantitative and qualitative research: Myths and strategies. *International Journal of Nursing Studies*, 47(11), 1451-1458. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2010.06.004>

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2010). Vaadatud 25.09.2021,

<https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410>

Rabel, J. Burdge. (1991). A brief history and major trends in the field of impact assessment. *Impact Assessment*. 9(4), 93-104. <https://doi.org/10.1080/07349165.1991.9726070>

Ramachandran, V., Jandhyala, K. and Saihjee, A. (2003). Through the Life Cycle of Children: Factors that Facilitate/Impede Successful Primary School Completion. *Economic and Political Weekly*, 38(47), 4994-5002. Vaadatud 11.05.2022, <https://www.researchgate.net/publication/262123688>

Rahandusministeerium. (2020). 2020. aasta andmetabel [projekti „Minu omavalitsus“ andmebaas].

Vaadatud 16.02.2022,

<https://minuomavalitsus.fin.ee/sites/default/files/failid/Teenustasemed2020.xlsx>

Rahandusministeerium. (2016). 2016. aasta andmetabel [projekti „Minu omavalitsus“ andmebaas].

Vaadatud 16.02.2022,

<https://minuomavalitsus.fin.ee/sites/default/files/failid/Teenustasemed2016.xlsx>

- Riigiraha andmebaasi kodulehekülj. (i.a). Vaadatud 01.11.2021,
<https://riigiraha.fin.ee/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=riigiraha.qvw&lang=en-US&host=local&anonymous=true/>
- Scheerens, J. (1990). School Effectiveness Research and the Development of Process Indicators of School Functioning. *School Effectiveness and School Improvement*. 1, 61-80. Vaadatud 11.05.2022,
<https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/247825115/Scheerens1990school.pdf>
- Shavelson, Richard J., McDonnell, L., Oakes, J. (1990). What Are Educational Indicators and Indicator Systems?. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*. 2(11).
<https://doi.org/10.7275/rtkj-a222>
- Siseministeerium. (2022). *Rahvastikuregister*. Vaadatud 23.05.2022,
<https://siseministeerium.ee/tegevusvaldkonnad/rahvastikutoimingud/rahvastikuregister>
- Statistikaamet, Haridus- ja Teadusministeerium. (2021). Haridusstatistika käsiraamat. Vaadatud 01.11.2021, https://www.hm.ee/sites/default/files/haridusstatistika_kasiraamat_2021.pdf
- Themas, A., Tarum, H., Soo, K., Reisberg, L., Aksen, M., Puolokainen, T., Lauri, T. ja Themass, E. (2015). Alushariduse ja lapsehoiu uuring. Tartu: Tartu Ülikool. Vaadatud 25.10.2021,
https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Uudised_pressiinfo/alusharidus_ja_lapsehoiu_uuring_2015.pdf
- Uzoeshi, K., C., Asuru, V., A. (2005). The Influence Of Pre-Primary School Education On The Academic Performance Of Primary School Pupils In Orlu Educational Zone Of Imo State, Nigeria. Vaadatud 13.10.2021,
https://www.academia.edu/35144431/The_Influence_Of_Pre_Primary_School_Education_On_The_Academic_Performance_Of_Primary_School_Pupils_In_Orlu_Educational_Zone_Of_Imo_State_Nigeria
- Valk, A., Sellio, R. (2018). *Lühianalüüs alusharidusest: osalus, kasulikkus, keelsus*. Vaadatud 25.10.2021,
https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/alusharidusvtk_analys.docx.pdf

Lisad

Lisa 1. Alushariduse näitajad

Näitajad (ühikud)	Andmete Allikad
Alushariduse valdkonna käsitus arengukavas (Hinnatakse, kas alushariduse ja lastehoiu juhtimiseks on loodud strateegiline alus)	Omavalitsuste küsitlus 2020
1) Alusharidust käsitlev arengukava (on olemas/ei ole olemas)	
2) Arengukavas hetkeolukorra analüüs, seatud eesmärgid ja tegevused (on olemas/ei ole olemas)	
3) Arengukavas on seatud mõõdetavad indikaatorid (on olemas/ei ole olemas)	
4) Sisaldab analüüsi (jah/ei)	
5) Seab eesmärgi (jah/ei)	
6) Nende eesmärkide elluviimiseks on välja töötatud konkreetsed tegevused (jah/ei)	
7) Kas on eesmärkide täitmiseks tulemus väljendid (jah/ei)	
Lasteaia arengukava (Hinnatakse, kas munitsipaal-lasteaedade juhtimiseks on loodud strateegiline alus)	Omavalitsuste küsitlus 2020 ja Eesti Hariduse Infosüsteemi andmebaas
1) Vähemalt 75%-il lasteaedades (on olemas/ei ole olemas)	
2) Vähemalt 95%-il lasteaedades (on olemas/ei ole olemas)	
3) Arengukavade koostamisel on aluseks on kvaliteediraamistiku juhend (on olemas/ei ole olemas)	
4) Kas kõikidel munitsipaallasteaedadel on kehtiv arengukava (jah/ei)	
5) Lasteaedade arv, kellel ei ole (summa)	
6) Lasteaedade arv kokku 2019/2020 (summa)	
7) Arengukavadega lasteaedade % (osakaal protsentides)	
8) Olemas kvaliteediraamistiku arengukavade koostamise juhend, millest lähtuvalt lasteaedasid arendatakse (jah/ei)	
Lasteaeda vastuvõtu kord (Hinnatakse lasteaeda vastuvõtmise korra olemasolu ning kas korras sisaldub osajaga koha kasutamise tingimused)	Omavalitsuste küsitlus 2020
1) Kord olemas (on olemas/ei ole olemas)	
2) Reguleeritud osajaga koha kasutamise tingimused või tasu on alla 5% töötasu alammäära (on olemas/ei ole olemas)	
3) Korras on määratud osajaga koha kasutamise tingimused (jah/ei)	
4) Kohatasu suurus (summa eurodes)	
Lasteaias hoolekogu (Hinnatakse, kas munitsipaallasteaedade ja -hoidude laiapõhjaliseks ja kaasavaks juhtimiseks on loodud organisatoorsed eeldused tegusate hoolekogude näol)	Omavalitsuste küsitlus 2020
1) Hoolekogud kõigis lasteaedades olemas (on olemas/ei ole olemas)	
2) Kõikides munitsipaal-lasteaedades on olemas hoolekogu? (jah/ei)	

Lisa 1 järg

Näitajad (ühikud)	Andmete Allikad
E-lahendused (Hinnatakse, kas omavalitsus võimaldab lapsevanemale infot KOVi poolt pakutavatest lasteaiakohtadest, esitada oma lasteaiakoha eelistusi, võimaldab teavitada lapsevanemat, millises lasteaias on lapsele tagatud lasteaiakoht)	Omavalitsuste küsitlus 2020
1) E-lahendused laste lasteadeade vastuvõtmiseks (on olemas/ei ole olemas)	
Õpetajate kvalifikatsioon (Hinnatakse, kas munitsipaallasteadeade õpetajad vastavad kvalifikatsiooninõuetele. Kvalifikatsiooninõuetele vastavus arvutatakse välja õpetajate ametikohtade arvu põhjal)	Eesti Hariduse Infosüsteem andmebaas
1) Vähemalt 75% vastab nõuetele (vastab/ei vasta kõikidest õpetajatest)	
2) Vähemalt 90% vastab nõuetele (vastab/ei vasta kõikidest õpetajatest)	
3) Vähemalt 98% vastab nõuetele (vastab/ei vasta kõikidest õpetajatest)	
4) Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate arv munitsipaallasteadeades (summa)	
5) Õpetajate arv munitsipaallasteadeades (summa)	
6) Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal (%)	
Lasteaiaõpetajate töötasu (Hinnatakse lasteaiatöötajate töö väärtustatust. Mõõdetakse lasteaiatöötaja keskmist kuist töötasu üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast)	Riigiraha andmebaas
1) Vähemalt 80% kooliõpetaja töötasu alammäärast (on olemas/ei ole olemas)	
2) Vähemalt 90% kooliõpetaja töötasu alammäärast (on olemas/ei ole olemas)	
3) Vähemalt 100% kooliõpetaja töötasu alammäärast (on olemas/ei ole olemas)	
4) Lasteaiaõpetaja keskmine töötasu 2020 (summa eurodes)	
5) Osakaal õpetaja töötasu alammäärast (1315€ 2019. aastal) (%)	
Lasteadeade seisund (Hinnatakse, kas alusharidust omandatakse heas seisundis hoonetes. Hoone seisundi hinnangu on andnud omavalitsused)	KOV kinnisvara andmekorje 2021
1) Kõikjal vähemalt rahuldav (on olemas/ei ole olemas)	
2) 75% kasulikust pinnast vähemalt heas seisukorras (on olemas/ei ole olemas)	
3) Kõik pinnad heas ja 50% väga heas seisus (on olemas/ei ole olemas)	
4) Kokku kasulik pind (summa ruutmeetrites)	
5) vähemalt rahuldav seisund (summa ruutmeetrites)	
6) vähemalt hea seisund (summa ruutmeetrites)	
7) väga hea seisund (summa ruutmeetrites)	

Lisa 1 järg

Näitajad (ühikud)	Andmete Allikad
8) Vähemalt rahuldav seisund (%)	
9) Vähemalt hea seisund (%)	
10) Väga hea seisund tase (%)	
1-2-aastaste hõlmatus teenusega (Mõõdetakse lasteaias osalevate 1-2-aastaste laste osakaalu kõigist vastava vanusegrupi lastest)	Eesti Hariduse Infosüsteemi ja Statistikaameti andmebaas
1) Hõlmatud vähemalt 40% (on hõlmatud/ei ole hõlmatud)	
2) Hõlmatud vähemalt 60% (on hõlmatud/ei ole hõlmatud)	
3) Hõlmatud vähemalt 80% (on hõlmatud/ei ole hõlmatud)	
4) 1-2.a laste arv (summa)	
5) 1-2.a hõlmatud laste arv (summa)	
6) Hõlmatus (%)	
3-6-aastaste hõlmatus teenusega (Mõõdetakse lasteaias osalevate 3-6-aastaste laste osakaalu kõigist vastava vanusegrupi lastest)	Eesti Hariduse Infosüsteemi ja Statistikaameti andmebaas
1) Hõlmatud vähemalt 85% (on hõlmatud/ei ole hõlmatud)	
2) Hõlmatud vähemalt 96% (on hõlmatud/ei ole hõlmatud)	
3) Hõlmatud vähemalt 98% (on hõlmatud/ei ole hõlmatud)	
4) 3-6.a laste arv (summa)	
5) 3-6.a hõlmatud laste arv (summa)	
6) Hõlmatus (%)	
Rahaline kättesaadavus (Hinnatakse, kas on olemas soodustused paljulapselistele ja vaesematele peredele ning kas lapsevanemate tasud (kohatasu, vihikud, toit) ei ületa 10% alushariduse kuludest.	Riigiraha andmebaas ja Omavalitsuste küsitlus 2020
1) Soodustused paljulapselistele ja toimetulekuraskustes peredele ning puuduvad soodustust saamist välistavad tingimused (on olemas/ei ole olemas)	
2) Lapsevanemate tasud ei ületa 10% alushariduse kuludest (ei ületa/ületavad)	
3) 3 ja 4 lapsega pere kohatasu kokku on alla 20% miinimumpalgast (jah/ei)	
4) Vähese sissetulekuga peredele täiendav kohatasu soodustus/toetus (jah/ei)	
5) Elanike makstud kohatasu, toiduraha, õppematerjalid (summa eurodes)	
6) Alushariduse kulud (summa eurodes)	
7) Füüsiliste isikute tasude suhe alushariduse kogukuludesse (%)	
8) Kohatasu suurus % töötasu alammäärast (%)	
9) Kohatasu suurus (summa eurodes)	

Lisa 1 järg

Näitajad (ühikud)	Andmete Allikad
Lahtiolekuaegade paindlikkus (Hinnatakse lasteaia ja lapsehoiu teenuste paindlikku kättesaadavust)	Omavalitsuste küsitlus 2020
1) Teenust pakutakse omavalitsuses aastaringelt (jah/ei)	
2) Avatud nädalavahetusel ja/või öisel ajal (jah/ei)	
3) Mõni lasteaed lahti kogu suve (jah/ei)	
4) Munitsipaallasteaedu, mis on nädalavahetustel või öösel avatud (jah/ei)	
Teenuse teabe kättesaadavus kodulehel (Hinnatakse lasteasutuste teenuste teabe avalikustatust ja kättesaadavust)	Omavalitsuste küsitlus 2020
1) Olemas omavalitsuse lehel (on olemas/ei ole olemas)	
2) Vähemalt 90%-il lasteasutustest on veebilehed (on olemas/ei ole olemas)	
3) Kõigil lasteasutustel on veebilehed (on olemas/ei ole olemas)	
4) Lasteaedade arv, kellel puudub oma veebileht (summa)	
5) Veebilehtedega lasteaedade osakaal (%)	
Era lastehoid või -aed (Hinnatakse, kas lapsehoiuteenuse ja eralasteaedade tegevuse võimaldamiseks on loodud õiguslik regulatiivne alus)	Omavalitsuste küsitlus 2020
1) Soodustatakse (jah/ei)	
Laste rahulolu (Mõõdetakse lapsevanemate hinnangut oma lapse rahulolule lasteaiaiga)	Haridus- ja Noorteameti rahuloluküsitlus 2018
1) Vähemalt 80% lastest on pigem rahul või rahul (jah/ei)	
2) Vähemalt 90% lastest on pigem rahul või rahul (jah/ei)	
3) Vähemalt 95% lastest on pigem rahul või rahul (jah/ei)	
4) Küsitluses vastanute koguarv (summa)	
5) Rahul või pigem rahul (vastanute arv)	
6) Rahul (vastanute arv)	
7) Pigem rahul või rahul (vastanute %)	
8) Rahul (vastanute %)	

Allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020

Lisa 2. Põhihariduse näitajad

Näitajad (ühikud)	Andmete Allikad
Põhihariduse valdkonna käsitus arengukavas (Hinnatakse, kas põhihariduse juhtimiseks on loodud strateegiline alus)	Omavalitsuste küsitlus 2020
1) Põhiharidust käsitlev arengukava (on olemas/ei ole olemas)	
2) Arengukavas hetkeolukorra analüüs, seatud eesmärgid ja tegevused (on olemas/ei ole olemas)	
3) Kas on analüüsitud praegust põhihariduse olukorda (jah/ei)	
4) Kas on seatud tulevikueesmärgid (jah/ei)	
5) Kas nende eesmärkide elluviimiseks on välja töötatud konkreetsed tegevused (jah/ei)	
Hoolekogu (Hinnatakse, kas põhikoolide laiapõhjaliseks, kaasavaks ja sidusaks juhtimiseks on loodud organisatoorsed ja korralduslikud eeldused tegusate hoolekogude näol)	Omavalitsuste küsitlus 2020
1) Hoolekogud kõikides koolides ning on olemas nende moodustamise ja tegutsemise kord (on olemas/ei ole olemas)	
2) Vähemalt 75% lapsevanematest on kaasamisvõimalustega rahul (jah/ei)	
3) Kõikides munitsipaalkoolides on olemas hoolekogu? (jah/ei)	
4) Pigem või täiesti nõus väidetega, et "mulle on loodud võimalused koolielu kohta arvamust avaldada" või "kooli hoolekogu on tegus" (vastanute arv)	
5) Vastanute koguarv (summa)	
6) Rahul kaasamisega (%)	
Õpetaja palk (Hinnatakse munitsipaalkoolide õpetajate töö väärtustatust)	Riigiraha ja Eesti Hariduse Infosüsteemi andmebaas
1) Vähemalt õpetaja töötasu alammäär (jah/ei)	
2) Vähemalt Eesti keskmine palk (jah/ei)	
3) Vähemalt 120% Eesti keskmisest palgast (jah/ei)	
4) Munitsipaalkooli õpetaja keskmine palk (summa eurodes)	
Alla 30-aastaste õpetajate osakaal (Hinnatakse, kas põhikooli õpetajate järelkasv on tagatud. Mõõdikuks on 30-aastaste ja nooremate õpetajate osakaal (%) üldhariduskoolides)	Eesti Hariduse Infosüsteemi andmebaas
1) Vähemalt 10% (jah/ei)	
2) Vähemalt 12,5% (jah/ei)	
3) Osakaal (%)	

Lisa 2 järg

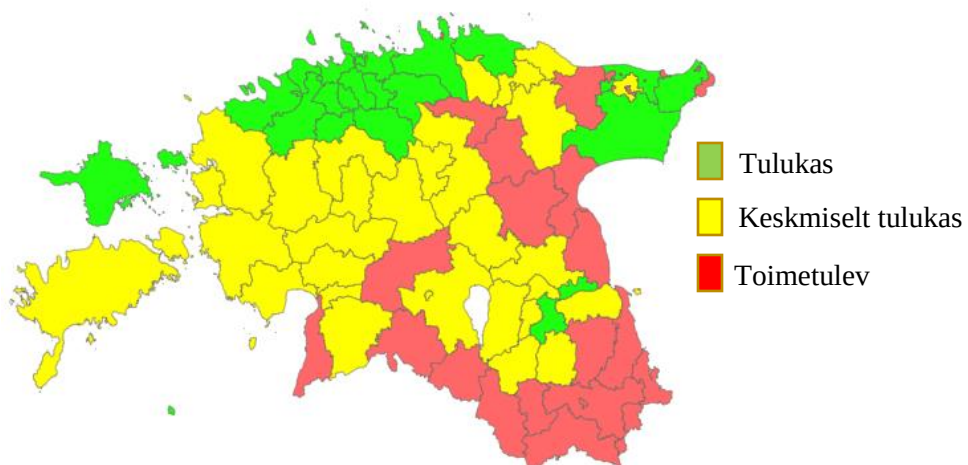
Koolijuhtide arenguevestlused (hinnatakse koolijuhtidega arenguevestluste toimumist)	Omaavalitsuste küsitlus 2020
1) Vähemalt pooltega tehti (jah/ei)	
2) Aasta jooksul peeti munitsipaalkoolide juhtidega arenguevestluseid (Vastusevariandid: mitte kellegagi; mõnega, pooltega, enamikuga, kõikidega)	
Koolide seisund (Hinnatakse, kas põhiharidust omandatakse heas seisundis hoonetes)	KOV kinnisvara andmekorje 2021
1) Kõikjal vähemalt rahuldav (jah/ei)	
2) 75% koolide kasulikust pinnast vähemalt heas seisukorras (jah/ei)	
3) Kõikjal vähemalt hea (jah/ei)	
4) Kokku kasulikku pinda (summa ruutmeetrites)	
5) Vähemalt rahuldav seisund (summa ruutmeetrites)	
6) Vähemalt hea seisund (summa ruutmeetrites)	
7) Vähemalt rahuldav seisund (%)	
8) Vähemalt hea seisund (%)	
Õpilaste rahulolu (Hinnatakse 4. ja 8. klassi õpilaste rahuolu kooliga ja õppetööga. Aluseks võetud omaavalitsuste õpilaste keskmine hinnang läbi erinevate rahulolu puudutavate küsimuste)	Haridus- ja Noorteamet rahuloluküsitlus 2020
1) Vähemalt 3/5 (jah/ei)	
2) Vähemalt 3,5/5 (jah/ei)	
3) Vähemalt 4/5 (jah/ei)	
4) Vastanute arv	
5) Keskmine rahulolu (5-pallises skaalas)	
Edasi õppijate osakaal (Mõõdikuks on põhikooli lõpetajate edasiõppimise määr ehk õpingute jätkajate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust - õppeaasta jooksul põhikooli statsionaarse õppe lõpetanud õpilaste arvust)	Eesti Hariduse Infosüsteemi andmebaas
1) Vähemalt 90% (jah/ei)	
2) Vähemalt 95% (jah/ei)	
3) Vähemalt 98% (jah/ei)	
4) Edasiõppimine järgneval õppeaastal (%)	

Lisa 2 järg

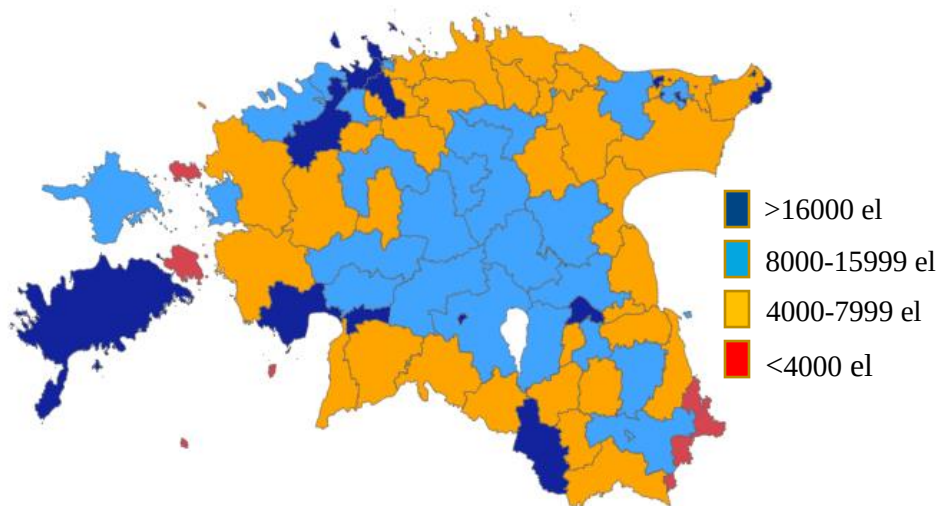
Keskhariduseni jõudjate osakaal (Mõõdikuks on põhikooli lõpetajate jõudmine keskhariduseni 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist)	Eesti Hariduse Infosüsteemi andmebaas
1) Vähemalt 65% (jah/ei)	
2) Vähemalt 80% (jah/ei)	
3) Vähemalt 90% (jah/ei)	
4) Keskhariduse omandajate osakaal (%)	

Allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020

Lisa 3. KOV tunnuste jaotused kaardil

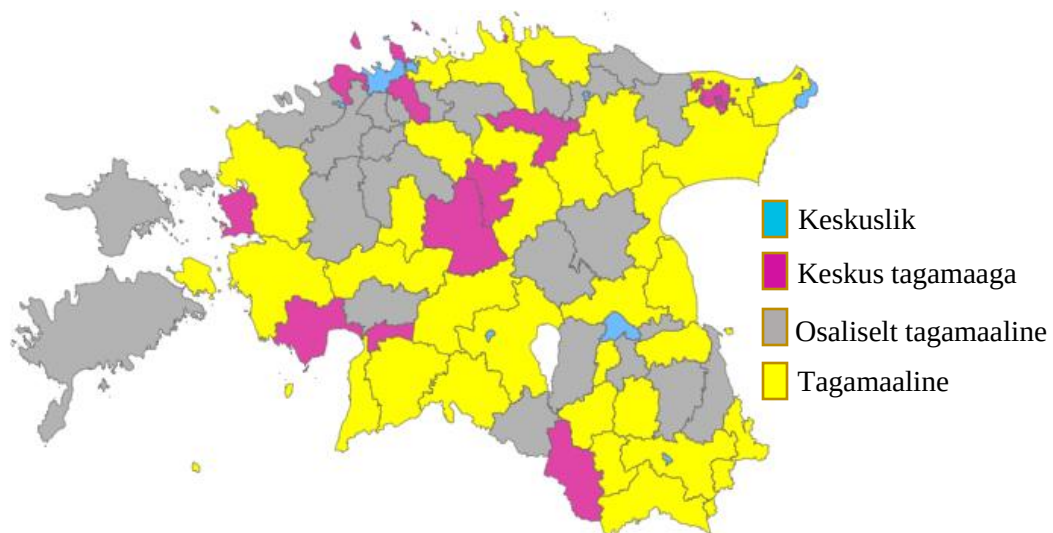

Joonis 14. Kohalike omavalitsuste tulukuse gruppide tunnuse jaotus (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

Joonis 15. Kohalike omavalitsuste elanike gruppide tunnuse jaotus (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

Lisa 3 järg

Joonis 16. Kohalike omavalitsuste hajususe gruppide tunnuse jaotus (Andmete allikas: „Minu omavalitsus“ projekt 2020)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Reiko Keir,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Võimalikud näitajad alushariduse ja põhihariduse vahelise seose mõõtmiseks Eestis kohalike omavalitsuste tasandil“, mille juhendaja on Mare Ainsaar, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Reiko Keir

23.05.2022